

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CONCILIIS, ET|| ECCLESIA MILITANTE,|| QVATVOR LIRBRIS||
COMPREHENSÆ.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Secvndvs, De Conciliorum auctoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53873)

LIBER SECVN- DVS DE CONCILIO- rum auctoritate.

CAPVT PRIMVM.

Argumentum & partitio huius libri.

DE CONCILII DEFINITIONE ET CAUSIS hucusque pro instituti operis breuitate disputatum est: restat auctoritas; & quoniã tum ex ipsis Conciliis, quæ exstant, tum ex lib. 4. de Pontifice constat, posse Concilia Episcopalia iudicare controuersias, tum fidei, tum morum, quæ in Ecclesia pro tempore oriuntur, hac ommissa quæstione, illud solum explicadum suscipiemus; Sintne certa, & infallibilia Conciliorum iudicia?

Erit autem hæc de auctoritate Conciliorum disputatio bipartita. Primùm enim consideranda erit auctoritas Conciliorum absolute; deinde comparata cum aliis similibus principiis fidei, id est, cum Scriptura, Pontificiisque decretis.

De auctoritate absolute considerata duæ sunt quæstiones. VNA, an Concilia à summo Pontifice confirmata possint errare. ALTERA, an Concilia à Pontifice nondum confirmata, sed alioquin omnino legitima, errare possint. Nam de Conciliis reprobatis, vel partim probatis, partim reprobatis nihil est quod dicamus, cum illa sine dubio errauerint, de istis autem idem sit iudicium, quod de aliis, quæ vel confirmata sunt, vel reprobata.

CAPVT

CAPVT II.

*Concilia generalia à Pontifice confirmata,
errare non posse, ex Scripturis demon-
stratur.*

AC vt à prima quæstione principium faciamus, hæretici huius temporis nullum Concilium esse volunt, quod errare non possit. Ita LUTHERVS asserit art. 28. & 29. & in lib. de Conciliis. Brennius in Confessione VVirttembergensi, capite de Conciliis. Calvinus lib. 4. Insti. cap. 9. §. 8. & in minori institutione, capite 8. §. 163. & sequentibus. Catholici verò omnes constanter docent, Concilia generalia à summo Pontifice confirmata errare non posse, nec in fide explicanda, nec in tradendis morum præceptis toti Ecclesiæ communibus. De Conciliis verò particularibus videtur esse aliqua dissensio inter Catholicos; cùm enim istorum Conciliorum firmitas tot ferè pendeat ex firmitate Pontificis, ij qui dicunt Pontifices errare posse, consequenter dicere debent, etiam eiusmodi Concilia errare posse, quæ vt facilius, & clarius explicentur, duas propositiones constituemus.

• Sit igitur prima propositio. *Fide Catholica tenendum est, Concilia generalia à summo Pontifice confirmata, errare non posse, nec in fide, nec in moribus.* Probatur PRIMÒ, testimoniis diuinæ Scripturæ, quæ ad quatuor Classes reduci possunt: In prima, erunt testimonia propria; in secunda, illa quæ probant Ecclesiam non posse errare; in tertia, illa quæ probant Papam non posse errare; in quarta, illa quæ probant Episcopos omnes, & Doctores Ecclesiæ non posse errare.

Testimonia propria sunt tria. PRIMVM est Matth. 18. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum.* CALVINVS non ad eò magni facit hoc testimonium, propterea quod ex eo videatur probari posse, etiam Concilium duorum hominum non posse errare. Sed is hoc testimonium non contemnet, qui obseruarit, argumētum

tum sumi non simpliciter ex his verbis, sed ex his verbis continuatis cum superioribus, & propterea addita argumentatione à minori ad maius. Dixerat enim antea Dominus de homine incorrigibili: *Dic Ecclesia, & si Ecclesiam nō audierit, sit tibi velut Ethnicus & Publicanus.* At ne quis Ecclesiam, siue congregationem prælatorum cōtemnendam putaret, adiunxit continuò: *Amen dico vobis, quacumq; ligaueritis super terram, erunt ligata & in caelo, &c.*

Et ne quis dubitaret de assistentia Dei, quando Episcopi cōgregati aliquem damnant, vel absoluunt, subiungit: *Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego in medio illorum sum.* Quorum verborum hæc sententia est; Si duo vel tres congregati in nomine meo, obtinent semper quod petunt à Deo, nimirum sapientiam, & lumen quod sufficit eis ad cognoscenda ea, quæ ipsis necessaria sunt, quantò magis Episcopi omnes congregati in nomine meo, semper obtinebunt, quod iustè petunt, id est, sapientiam, & lumen ad iudicanda ea, quæ ad totam Ecclesiam dirigendam pertinent?

Itaque siue pauci, siue multi, siue priuati, siue Episcopi congregentur in nomine Christi, omnes habent Christum præsentem, & adiuuantem, & obtinent quod eis conuenit obtinere. Sed in congregatione paucorum & priuatorum adest Christus, vt eos adiuuet in rebus paruis, & priuatis; in congregatione autem Episcoporum adest, vt eos adiuuet in rebus magnis, & publicis. Ita hunc locum exponit, & hoc argumento vtitur Concilium Chalcedonense in epistola ad Leonem, quæ est post finem tertiæ actionis eiusdem Concilij. Item sexta Synodus, act. 17. Toletanum III. non procul ab initio. Item Innocentius Papa apud Gratian. dist. 20. canon. de quibus. Celestinus in epistola ad Ephesinum Concilium I. & Cyrillus in expositione Symboli Nicæni circa principium.

ALTER locus est Ioan. 16. *Spiritus Veritatis docebit vos omnem Veritatem.* Et ne putemus hoc dici solis Apostolis, & non etiam successoribus, cap. 14. apertè Dominus testatur Spiritum sanctum mansurum cum Apostolis in æternum, id est, cum eis, & cum successoribus perpetuò. At Episcopos seorsim existentes non docet Spiritus sanctus omnem veritatem,

tatem, ergo saltem Episcopos omnes in vnum congregatos docebit omnem veritatem: & sanè cùm non sit in Ecclesia maior aliqua cathedra, per quam Deus nos doceat, quam summi Pontificis cathedra, adiuncto consensu generalis Concilij, si hæc etiam cathedra falli potest cùm vniuersam Ecclesiam docet, nescio, quomodo vera sit illa promissio: *Docebit vos omnem veritatem.*

TERTIVS locus est Act. 15. vbi primum Concilium confidenter ait: *Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Si autem illud Concilium, ex quo formam acceperunt omnia alia Concilia, asserit decreta sua, esse decreta Spiritus sancti, certè idem asserere possunt cetera legitima Concilia, que vniuersæ Ecclesiæ regulas credèdi, & operandi præscribunt. Illi enim Concilio adfuit Spiritus sanctus, quia id necesse erat pro Ecclesiæ conseruatione; at non minus aliis temporibus nouis hæresibus exorientibus id necessarium fuit, atq; etiam erit.

SECUNDA CLASSIS testimoniorum continet omnia illa loca, quibus probatur Ecclesiam non posse errare, neque in credendo, neque in docendo, qualia sunt illa: *Super hæc portam ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalent aduersus eam.* Matth. 16. *Et ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Matth. vlt. *Et Ecclesia Dei vniuersa columna & firmamentum veritatis.* 1. Tim. 3. & similia.

Ex his enim locis manifestè colligitur, Concilia generalia probata non posse errare, idq; duobus modis. PRIMÒ, quia tota auctoritas Ecclesiæ, formaliter non est nisi in prælatis, sicut visus totius corporis formaliter est tantùm in capite, ergo idem est Ecclesiam non posse errare in definiendis rebus fidei, & Episcopos non posse errare; atqui, vt diximus, singuli seorsum errare possunt; igitur congregati in vnum errare non poterunt.

SECUNDO, Concilium generale repræsentat Ecclesiam vniuersam, & proinde consensum habet Ecclesiæ vniuersalis; quare si Ecclesia non potest errare, neque Concilium ecumenicum legitimum, & approbatum potest errare: porro Concilio generali vniuersam Ecclesiam repræsentari, Calvinus negat, sed facillè demonstrari potest. Nam in primis 3. Reg. cap. 8. apertè vocatur tota Ecclesia Israël, cœtus principum, qui cum Salomone conuenerant; nam nec fieri pote

poterat, ut omnis Israël, qui superabat numerum mille milium hominum, esset in eo templo simul; & initio capituli legimus, conuenisse ad regem sacerdotes, & capita singulorum tribuum.

PRAETEREA Athanasius in epistola de Synodis Arimini & Seleucia, & in epistola ad Episcopos Africanos. Epiphanius in fine Ancoratus. Eusebius lib. 3. de vita Constantini. Augustinus lib. 3. contra Donatistas, cap. 18. & lib. 2. cap. 4. & lib. 4. cap. 6. Gelasius in epist. ad Episcopos Dardaniae. Gregorius lib. 1. epist. 24. ad Ioannem Eulogium, aliosq; Patriarchas. Deniq; VIII. Synodo act. 5. vocant Concilium generale, conuentum orbis terrae, vel consensum totius Ecclesiae.

PRAETEREA Martinus V. in fine Concilij Constantiensis iubet interrogari suspectos de haeresi; An non credant, Concilium generale vniuersam Ecclesiam repraesentare. Item B. Cyprianus lib. 4. epist. 9. cum ait, Ecclesiam esse in Episcopo, sine dubio intelligit in omnibus Episcopis, esse omnes Ecclesias. **DENIQUE**, si in quolibet regno siue republica, id quod senatus, siue comitia statuunt, totius regni vel reipublicae dicitur, cur non idem dicatur de Ecclesiasticis decretis, quae sunt consensu omnium Episcoporum?

TERTIA CLASSIS testimoniorum continet illa loca omnia, quae probant Romanum Pontificem non posse errare in fide, quale est illud Luc. 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* & si quae sunt alia, quae alibi explicata sunt; ex his enim colligitur euidenter Concilium à Papa confirmatum errare non posse. etsi enim sunt aliqui Catholici, qui existimant Pontificem errare posse, illi tamen dicunt tunc solum posse errare, quando non adhibet omnem diligentiam: at cum generale Concilium conuocatur, sine dubio adhibet omnem diligentiam in re illa inuestiganda; quid enim amplius facere potest? ergo saltem tunc omnium consensu non errabit.

QUARTA CLASSIS testimoniorum continet illa loca quae docent Episcopos habendos esse, ut Pastores; audiendos, ut Magistros; sequendos, ut Duces: qualia sunt Lucae 10. *Qui vos audit, me audit.* Et Hebr. 13. *Obedite praepositis vestris, & subiaceate eis.* Item illa, vbi dicuntur pastores Act. 20. & Ephes. 4. cum enim illi iubentur pascere, nos iubemur eos sequi

sequi

Sequi ad pascua; præsertim cum ad eum finem dicantur ab Apostolo constituti in Ecclesia Pastores, ut non circumferamur omni vento doctrine. Item illa, quibus vocantur Doctores, Matth. ult. *Docete omnes Gentes*. Et 1. Timoth. 3. & ad Tit. 1. Siquidem quo præcepto illi iubentur docere, eodem nos iubemur audire. Item illa ubi dicuntur speculatores *Speculatorem domus Israël dedi te*. Ezech. 33. quem locum de Episcopis exponunt Hieronymus, & Gregorius in Ezechielem. Quare non immeritò etiam dicuntur oculi Episcopi in Concilio Toletano VIII. cap. 4. & ab Ambrosio libro de dignitate sacerdotali, cap. 6. & profectò si iubentur Episcopi tanquam speculatores, & oculi nobis viam ostendere, & nos iubemur per eam viam incedere, quam illi nobis ostenderint. Denique illa, ubi Episcopi dicuntur patres, & ceteri dicuntur filij, ut Galat. 4. & 1. Ioan. 3.

Ex quibus omnibus locis ita possumus ratiocinari; Si nos iubemur à Deo audire & sequi Episcopos, ut Præpositos, Pastores, Doctores, Speculatores, Patres, certè vel illi nos fallere non poterunt, vel nos poterimus culpam in Deum reuocare: At sine dubio singuli Episcopi errare possunt, & aliquando errant, & inter se quandoque dissentiunt, ut nesciamus quisnam eorum sequendus sit, ergo saltem omnes simul præsertim in nomine Domini congregati, quando vno nos docent, errare non poterunt.

CAPVT III.

Idem probatur ex Patribus.

ACCEDAT secundò testimonium, & traditio veterum Patrum. Ecclesia, & Patres multa de Conciliis passim scribunt; vnde constat, eos sensisse, Concilia generalia errare non posse. Affirmant primùm, Concilij generalis sententiam esse in causa fidei vltimum Ecclesiæ iudicium, à quo appellari non potest, quodque nullo modo irritari, vel retractari queat. Hinc autem apertissimè sequitur, eiusmodi Concilia non errare; nam alioquin iniquissimum esset cogere Christianos, ut non appellent ab eo iudicio, quod erroneum esse poruit.

Porro

Porro hæc prima sententia frequentissima est apud veteres. ATHANASIUS in epistola ad Epictetum, quam etiam recitat Epiphanius hæresi 77. miratur quomodo illi audeant quæstionem mouere de rebus in Nicæno Concilio definitis, cum non possint decreta eiusmodi Conciliorum mutari, nisi errando. AVGVSTINVS in epist. 162. dicit vltimum iudicium Ecclesiæ esse generale Concilium. LEO epistola 50. ad Martianum petit, vt semel definita in Conciliis generalibus non retractentur. id quod lege sua sanxit idem MARTIANVS l. Nemo, C. de summa Trinitate, & fide Catholica. Idem docet idem Leo epist. 61. ad Concilium Chalcedonense, & epist. 62. ad Maximum Antiochenum. Item Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ. Idem statuitur in Concilio Ephesino circa finem, & in Concilio Chalcedonensi act. 5. can. vlt.

SECUNDO docent Patres & Concilia, esse hæreticos, & excommunicandos omnes, qui non acquiescunt Conciliis plenariis. ex quo manifestè sequitur, eos putasse Concilia non posse errare: atque in primis omnia Concilia generalia dicunt anathema contradicentibus, vt Athanasius testatur de Nicæno in epistola ad Episcopos Africæ, & de aliis patet in actis eorum.

Gregorius NAZIANZENSIS in epistola priore ad Clidonium, cum Apollinaristæ negarent se esse hæreticos, & dicerent in Concilio quodam Catholico receptos, sic ait: *Ostendant, inquit, hoc, & nos acquiescemus, perspicuum enim erit eos recte doctrina assentiri; nec enim se aliter res habere potest, si id consecuti sunt.* Beatus LEO epist. 78. ad Leonem Augustum, docet, non posse inter Catholicos computari eos, qui resistunt Nicæno, vel Chalcedonensi Concilio; & idem Leo epist. 77. ad Anatolium, iubet quendam Atticum Presbyterum, aut acquiescere Chalcedonensi Concilio, aut excommunicari. BASILIVS epistol. 78. in qua explicat fidem, docet, suspectis de hæresi proponenda esse decreta Nicæni Concilij; inde enim apparebit hæreticine illi sint, an Catholici. Præterea AVGVSTINVS lib. I. de Baptismo, capite 18. hac tantum ratione excusat de hæresi Cyprianum, quod adhuc eo tempore non exstiterit generale Concilium, quo definiri potuisset quæstio illa de Baptismo hæreticorum.

HH

Item

Item GREGORIUS lib. I. epist. 24. dicit anathema non recipientibus generalia Concilia quinque, quæ sola illo tempore celebrata erant.

TERTIO Patres docent, esse diuina & à Spiritu sancto edita decreta legitimorum generalium Conciliorum. Et quo sequitur, vt non possint esse obnoxia errori. Ita Constantinus in epistola ad Ecclesias apud Eusebium lib. 3. de uera Constantini vocat cœlestia mandata Concilij Nicæni decreta. Athanasius in epistola ad Episcopos Africanos *Verbum, inquit, Domini per œcumenicam Nicææ Synodum manet in æternum.*

GREGORIUS Nazianzenus oratione in Athanasium dicit, ad Concilium generale Nicænum Episcopos à sancto Spiritu congregatos. CYRILLVS lib. I. de Trinitate, vocat decretum Concilij generalis Nicæni diuinum, & sanctissimum oraculum. LEO epist. 53. ad Anatholium, & 54. ad Martianum Imperatorem affirmat, Nicæni Concilij canones per sanctum Spiritum ordinatos. Et epist. 37. ad Leonem Augustum asserit, Chalcedonense Concilium per Spiritum sanctum congregatum fuisse. GREGORIUS lib. I. epist. 24. affirmat, se venerari quatuor prima Concilia, sicut quatuor Evangelia. NICOLAUS I. in epistola ad Michaëlem, decreta Conciliorum vocat diuinitus inspiratas sententias. Denique Concilia ipsa affirmant, se in Spiritu sancto congregata.

QUARTO docent, potius esse moriendum, quam recedendum à decretis generalium Conciliorum. ita AMBROSIVS epist. 32. *Sequor, inquit, tractatum Nicæni Concilij, quo me nec mors, nec gladius poterit separare.* HILARIUS autem re ipsa exilium passus est propter Nicænam fidem, ipse testatur in fine libri de Synodis; & VICTOR Africanus in libris tribus de Vandalica persecutione describit plurima celeberrima martyria Sanctorum, qui pro fide in Concilio generali explicata mortui sunt. HERONYMVS libro contra Luciferianos loquens de Athanasio, Hilario, Eusebio, aliisque sanctis Confessoribus: *Quomodo poterant, inquit, aduersum Synodum Nicænam facere, propter quam exilia sustinuerunt?*

CAPVT IV.

Idem ostenditur argumentis à ratione ductis.

ACCEDAT postremò etiam naturalis ratio. PRIMVM, si Concilia generalia possent errare, nulum esset in Ecclesia firmum iudicium, quo controuersia componi, & vnitas in Ecclesia seruari posset. nihil enim est maius generali Concilio, legitimo, & approbato.

SECUNDO, si non esset infallibile iudiciũ eiusmodi Conciliorum, possent meritò reuocari in dubium omnes damnatae hæreses. Diceret enim Arius errasse Nicænum Concilium; Macedonius, Constantinopolitanum; Nestorius, Ephesinum; Eutyches, Chalcedonense.

TERTIO, nulla esset certitudo de multis sacrae Scripturae libris; nam de epistola ad Hebræos, 2. Petri, 2. & 3. Ioannis, Iacobi, & Iudæ, & de Apocalypsi, quos libros etiam Calvinistæ recipiunt, tamdiu est dubitatum, donec à Concilio res declarata est.

QUARTO, si omnia Concilia possent errare, illud certè sequitur, vt omnia intolerabilem errorem admiserint, ac proinde nullo honore digna sint; nam error intolerabilis est, proponere aliquid credendum, tanquam articulum fidei, de quo non constet, an sit verum, vel falsum; at Concilia præcipua, vt Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense; ediderunt noua Symbola fidei, aut certè nouas sententias, quas voluerunt haberi, tanquam articulos fidei. quis autem dicere audebit, illa Concilia quatuor intolerabilem errorem continere, nulloque honore digna esse, cum ea videamus etiã ab aduersariis cum honore suscipi, & non rarè in testimonium veræ doctrinae adduci? Restat igitur, vt firma, & infallibilia esse credamus eorum iudicia.

CAPVT V.

*Concilia particularia, à Pontifice approbata,
errare non posse.*

ALTERA propositio. *Concilia particularia, à summo Pontifice confirmata, in fide & moribus errare non possunt.* Hæc propositio non est equè recepta, ac prior, illam enim nemo Catholicorum negat, hanc verò, non de sunt, qui negent. Itaq; ea solùm de causa non affirmamus, hanc propositionem fide Catholica esse tenendam, quòd auctores, qui contrarium sentiunt, nondum videamus ab Ecclesia damnatos pro hæreticis. Constat etiã ex Eusebio lib. 7. hist. cap. 2. 3. & 4. Cornelium Papam cum nationali Concilio omnium Episcoporum Italiae statuisse, non debere hereticos rebaptizari, & eandem sententiam postea approbasse etiam Stephanum Papam, & iussisse, vt hæretici non rebaptizarentur: Et simul constat ex eodem Eusebio ibidem, Cyprianum cõtrarium sensisse, & mordicus defendisse, id quod etiam ipse fatetur in epistola ad Pompeium, vbi arguit Stephanum Papam erroris, & tamen Cyprianus semper est habitus in numero Catholicorum.

Sed quidquid de hoc sit, de quo alibi diximus, cùm ageremus de Pontifice, certè temerarium, erroneum, & proximum hæresi est, existimare, Concilia particularia à Pontifice confirmata posse errare. Id quod PRIMVM probatur argumentis illis, quibus supra demonstrauimus, summum Pontificem in iudicandis iis rebus, quæ ad fidem, vel bonos mores pertinent, non posse errare. Si enim summus Pontifex errare non potest, certè nec Concilium, quamuis exiguum, ab illo comprobatum.

SECUNDO idem probatur ex eo, quod si eiusmodi Concilia errare possent, plurimæ hæreses, quæ damnatæ sunt à solis Conciliis particularibus, iterum reuocari possent in dubium, vt Pelagianorum, Priscillianistarum, Iouiniani, & aliorum.

TERTIO, hætenus non est inuentum aliquod Concilium eiusmodi, quod errauerit.

QUARTO,

QVARTO, in VII. Synodo act. 3. & VIII. Synodo, act. vlt. can. 1. dicunt Patres se venerari, & recipere etiam localium Conciliorum decreta, immò in eadem VII. Synodo vocantur eiusmodi decreta diuinitùs inspirata. Superest, vt argumenta aduersariorum proponamus, & diluamus.

CAPVT VI.

Soluuntur argumenta ex Scripturis deprompta.

ADVERSARIJ quatuor argumentorum genera nobis obiiciunt. Vnum ex Scripturis petunt. Alterum ex testimonijs Patrum. Tertiù ex ipsis Concilijs, quæ vel cum alijs Concilijs, vel cum Scripturis non rarò pugnare videntur. Quartum ex naturali ratione. Sed primum nullas ferè habet vires, ideo breuissimè refutabitur.

OBIICIIT igitur Calvinus lib. 4. Instit. cap. 9. §. 3. illa loca *Caluing.* Testamèti veteris, in quibus omnes Pastores & Sacerdotes, atque Prophetae reprehenduntur non solùm improbitatis, sed etiam ignorantia, & erroris. Quale est illud Isai. 56. *Speculatores eius cæci omnes, neque quidquam nouerunt, omnes canes muti, nec valent latrare, iacentes dormiunt, & amant dormitionem, & Pastores ipsi nihil sciunt, nec intelligunt.* Item illud Osæ 9. *Speculator Ephraim cum Deo, laqueus aucupis, odium in domo Dei.* Et illud Hierem. 6. *A Propheta & ad sacerdotem, quisq; sectatur mendacium.* Et cap. 14. *Propheta mendacium prophetant in nomine meo.* Denique illud Ezechielis 22. *Coniuratio Prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens, & qui rapit prædam, sacerdotes eius violarunt legem meam, & prophetauerunt sancta mea.*

Sed hæc omnia tribus modis soluuntur. PRIMVM enim *& omnes. aliq.* frequentissimum est in sacris literis, vt propter aliquos malos reprehendantur omnes, propter aliquos bonos laudentur omnes, quo videlicet vehementior sit tum vituperatio, tum commèdatio. Annotauit id S. Augustinus libro de vnitæ Ecclesiæ, cap. 12. & multa ex diuinis literis exempla peti possent, sed vnum hoc loco sufficiet. Scribit Apostolus ad Philip. c. 2. *Omnes quarunt, quæ sua sunt, nõ quæ Iesu Christi.*

Et tamen cap. 1. iam dixerat quosdam ex contentione, quosdam ex caritate Christum annunciare. Et cap. 3. ait: *Imitatores mei estote, & obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram, multi enim ambulant, quos saepe dicebam vobis, nunc autem & stens dico, inimicos crucis Christi.* Et quæ sequuntur. Si igitur quidam ex caritate Christum annunciabant, & ambulabant secundum Apostoli formam, ita ut etiam digni essent, quos Philippenses imitarentur, & obseruarent. Non igitur omnes quærebant, quæ sua sunt, & tamen suo quodam modo, id est, per figuram intellectio- nis, omnes quærebant, quæ sua sunt, ut Apostolus loquitur. Non igitur illata Scripturæ testimonia cogunt, ut intelligamus Pastores, & Sacerdotes, & Prophetas Testamenti veteris aliquo tempore omnes simul mendaces, & sceleratos fuisse, sed tantum aliquos.

DEINDE cum nihil horum dicatur in Concilium Sacerdotum, sed in Pastores, & Prophetas, qui separatim populi decipiebant, non videntur ea testimonia ad rem nostram facere; alia enim ratio est Pastorum in Concilio congregatorum publica auctoritate, & qui Dei nomine inuocato quæstiones diligenter excutiunt; alia verò dispersorum, & qui dum in locis quisque suis sedent, proprio iudicio indulgēt. Quare eadem Scriptura, quæ tam frequenter in Pastores malos inu- hitur, & a falsis Prophetis cauendum esse monet, eadem te- men eos, qui de aliqua re dubitant, ad Concilium Sacerdotum mittit, ac præcipit, ut id obseruēt, quod dixerint ij, qui præ- sunt loco, quem elegerit Dominus. Deuteron. 17.

DEINQUE etiam si nihil horum haberemus, tamen non continuo liceret omnia, quæ dicuntur in Scripturis aduer- sus Prophetas, & Sacerdotes Testamenti veteris, illa omnia transferre ad Sacerdotes Testamenti noui, præsertim in Concilio congregatos; certiores enim, & maiores promissio- nes Dei habet Ecclesia, quàm Synagoga. Nec enim de Syn- agoga vsquam legimus, quod de Ecclesia Christus dicit, Matth. 16. *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praualebunt aduersus eam.* Nec id quod A- postolus ait 1. Tim. 3. *Eam esse columnam & firmamentum Veritatis.* Neque de Caypha scriptum est, sed de Petro: *Rogauit pro te, & non deficiat fides tua,* Luc. 22.

Obiicit SECUNDO idem Calvinus ibidem §. 4. hæc loca Testamenti novi, 2. Petri 2. quemadmodum fuerunt in populo veteri Pseudopropheta, sic & inter vos erunt falsi Doctores, sectas perditionis insinuantes. Actor. 20. Scio quòd post discessum meum intrabunt in vos lupi rapaces non parcētes gregi, & ex vobis ipsis erunt, qui loquentur peruersa, & abducant discipulos post se. Matth. 24. Et multi Pseudopropheta surgent, & seducent multos.

At sanè mirum est, si Calvinus, dum hæc proponeret, non ad se ipse oculos reflectebat, ac dicebat: Quid si ego ipse vnus fin de numero horum infelicium Pseudoprophetarum? clarissimè enim Christus, Petrus, ac Paulus describunt hæreticos sub nomine falsorum Prophetarum, qui repugnantes doctrinæ, quæ per Episcopos ordinaria successione in Ecclesia præsidentes conseruatur, sectas non metuunt introducere, vt abducant discipulos post se, & faciant sibi nomen in terra, vt alij Lutherani, alij Calvinistæ nominētur. Tantum verò abest, vt de Conciliis Episcoporum intelligi debeant ea loca, quæ monent, vt à falsis Prophetis caueamus, vt potius ea de causa ordinaria Concilia fiant, vt falsi Prophetæ detegantur, & confutentur, & tanquam lupi rapaces ab ouili Christi procul arceantur.

CAPVT VII.

Soluuntur argumenta petita ex testimoniis veterum Patrum.

REFERVNT secundo loco Patrum testimonia. ac primùm Calvinus adducit in medium S. Gregorium NAZIANZENVM, qui in epistola ad Procopium ita loquitur: Ego, si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, vt omnia Episcoporum Concilia fugiam, quoniam nullius Concilij finem laetum, faustumq; vidi, nec quod depulsionem malorum potius, quàm accessionem, & incrementum habuerit.

RESPONDEO, non negat Nazianzenus legitima Concilia certam fidem facere, sed queritur suo tempore nullum Concilium fieri potuisse omni ex parte legitimum. id quod

verissimum est. Nam Gregorij ætas incidit in tempus medium inter Concilium primum, & secundum generale, quo tempore plurima facta sunt Concilia, quæ propter multitudinem Episcoporum hæreticis fauentium infaustum exitum habuerunt, qualia fuerunt Seleuciense, Tirense, Ariminense, Mediolanense, Syrmienense, &c. Cùm ergo suo tempore tot vidisset mala Concilia, & nullum bonum, & tamen vocaretur à Procopio nomine Imperatoris ad Concilium quoddam, duas excusationes adhibuit: Vnam, quòd desperaret se legitimum Concilium eo tempore visurum: Alteram, eamque præcipuam, quòd morbo grauissimo detineretur, vt quotidie putaret se moriturum. Confirmatur hæc solutio ex Basilio, qui eodem tempore floruit, id est, post primum Concilium, & ante secundum. Et scribens in epistola 52. ad Athanasium, dicit, videri sibi impossibile, vt eo tempore fieret legitimum Concilium, & ideo oportere scribere Romanum Pontificem, vt ipse sua auctoritate irritaret auctoritatem Concilij Ariminensis.

Denique, quid senserit Gregorius de legitimis Conciliis perspicuum est, tum ex eius sententiis supra citatis, tum etiam ex eo quod ad eò strenuus prædicator fuit Nicæni Concilij, vt templum, in quo ipse Constantinopoli concionabatur, *ἀνάστασις*, id est, resurrectio vocatum sit, quia ibi resurrexerit opera Gregorij fides Nicæna, per Arianos antea quodammodo extincta, vt refert historia Tripartita lib. 9. cap. 9. tum denique, quia postea interfuit ipse Concilio secundo generali, vt patet ex subscriptione, & ex oratione, quam habuit ad C. L. Patres.

ALTERVM testimonium est AVGVSTINI, qui lib. 3. contra Maximinum, cap. 14. ait: *Nec ego Nicænum, nec tu debetis Ariminense, tanquàm præiudicaturus proferre Concilium, nec ego huius auctoritate, nec tu illius detineris, &c.*

RESPONDEO, Augustinum non velle dicere, non teneri vlllo modo Maximinum auctoritate Concilij Nicæni, sed nõ teneri in illa disputatione, quia Augustinus id promittebatur quia enim Maximinus obieciebat Nicæno Concilio Concilium Ariminense, & Augustino non videbatur operæ pretium tunc tempus consumere in ostendèdo Concilium Nicænum fuisse legitimum, & Ariminense illegitimum, cùm haberet

haberet meliora argumenta ex Scripturis, ait; nunc nec ego huius, nec tu illius auctoritate teneris, id est, nolo nunc teneri Conciliorum auctoritatibus; omittamus Concilia, ad Scripturas veniamus. Quod autem Augustinus alioqui putauerit, Concilium Nicænum summæ fuisse auctoritatis, & oportuisse omnes illi acquiescere, patet ex verbis præcedentibus, ubi sic ait: *Hoc est illud homousson, quod in Concilio Nicæno aduersus hæreticos Arianos à Catholicis Patribus veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate firmatum est, &c.* Quid enim est veritas auctoritatis, nisi vera & certa auctoritas?

ALIVD testimonium proferunt ex li. 2. de Baptismo, cap. 3. ubi Augustinus dicit, Concilia plenaria priora à posterioribus emendari: nec dici potest, eum loqui de plenariis improprie, id est, nationalibus; nam paulò antè dixerat, Concilia regionalia, & prouincialia debere cedere plenariis, & tunc subdit, inter ipsa plenaria, priora à posterioribus emendari. Hic exultat HERMANNVS lib. 3. cap. 16. Prolegom. *Si enim, inquit, priora illa antiquissima, emendatione indigent, quot erroribus scatebunt ista recentiora?*

Respondeo PRIMO, fortè loqui Augustinũ de Conciliis illegitimis, quæ per posteriora legitima emendantur, ut accidit Concilio Ephesino II. quod in Chalcedonensi emendatum est. SECUNDO dico, si de legitimis loquatur, agere eum de quæstionibus facti, non iuris. in qualibus quæstionibus non dubium est, Concilium errare posse; & certè Augustinus videtur de eiusmodi quæstionibus agere; nam præcipua quæstio Catholicorum cum Donatistis erat de Cæciliano, librosne sacros tradidisset hostibus fidei, an non? Potest etiam TERTIO dici, si contendat aduersarij eum loqui de vniuersalibus quæstionibus, Concilia priora emendari per posteriora, quoad præcepta morum, non quoad dogmata fidei; præcepta enim mutantur iuxta temporum, locorum, & personarum mutationes, & illæ mutationes dicuntur emendationes, non quòd res mala esset eo tempore, quo est instituta, sed quòd mala esse cœperit mutatis circumstantiis. Vtraque solutio satis confirmatur ex verbis Augustini, qui dicit tunc emendari Concilia, quando experimèto aliquo aperitur, quod clausum erat. Experimento enim aperiuntur quæ-

stiones de facto, vel de moribus, non quæstiones iuris vniuersales.

F. TERTIO, profert Calvinus Leonem, qui epist. 53. ad Anatholium, & 54. ad Martianum, & 55. ad Pulcheriam, agnoscit Chalcedonensem Synodum legitimam fuisse, & tamen non dubitat ei attribuere ambitionem, & inconsultam temeritatem, ergo putabat legitimum Concilium posse errare.

RESPONDEO, Concilium legitimum posse errare in his quæ non legitime agit, & de facto errasse, quando ab Apostolica sede reprobatur; tale est id, de quo reprehenditur Concilium Chalcedonense à Leone. Ut enim patet ex vltima constitutione eiusdem Concilij, & ex epist. 61. eiusdem Leonis, quæ est ad Concilium Chalcedonense, decretum illud, quo antepositur Episcopus Constantinopolitanus Alexandrino, & Antiocheno, factum est absentibus Legatis Romanæ sedis non sine fraude, & à Leone improbatum fuit, quia contrarium erat Nicæni Concilij constitutioni.

Ad hæc addit HERMANNVS lib. 3. ca. 13. Prolegomenorum, Isidorus, qui apud Gratianum d. 50. can. Domino facto, asserit, cum Concilia inter se dissentiunt, standum est antiquioribus, magisque probatis; quæ regula contrariatur regulæ B. Augustini, qui posteriora Concilia anteponebat prioribus, & præterea ex ea colligitur, Concilia inter se quando pugnare, & proinde aliqua eorum errare. RESPONDEO, Isidorus loquitur de Conciliis, quorum non est certa auctoritas, quæ videlicet non sunt à Pontifice expressè confirmata, quæ Concilia inter se pugnare posse, & errare, non negamus. neq; pugnat Isidorus cum Augustino; nam Isidorus loquitur de fidei doctrina, Augustinus de quæstionibus facti, vel morum præceptis.

Lutherus,
LUTHERVS in libro de Conciliis pag. 54. probat Concilia inter se pugnare, ex titulo decreti Gratiani, concordantiarum discordantiarum. RESPONDEO, loquitur de discordantiis apparentibus, non veris; nam si veræ essent, concordari non possent.

Addunt quidam alij vltimò Gratianum, qui d. 18. can. 1. dicit, Concilia Episcopalia esse inualida ad definiendū, & constituendum, non autem ad corrigendum. RESPONDEO, vocat Episcopalia Concilia Gratianus, non quælibet Concilia

sed tantum provincialia; illa enim proprie sunt Episcopalia, in quibus soli Episcopi, non Archiepiscopi, aut Patriarchæ conveniunt: ista autem Concilia ordinariè non instituuntur ad dogmata fidei constituenda; id enim proprium est generalium Conciliorum, sed tantum ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam, & mores corrigendos. Itaque ex se, & ordinariè invalida sunt ad constituenda dogmata fidei, si tamen aliqua urgente necessitate definiant aliquid de fide, & eorum decretum à sede Apostolica approbetur, nihil obstat, quod minus valida esse possint.

CAP V T VIII.

Soluuntur argumenta ex Conciliorum erratis.

NUMERANT denique aduersarij errores Conciliorum, & præcipue HERMANNVS lib. 3. ca. 15. & 16. Prolegomenorum, & liber Protestantium, *liber protestanti-
nus* qui inscribitur: *Causse cur electores, &c.* Sed è maximo numero errorum, solum tertia pars eget aliqua discussione. Trium enim generum errores in Conciliis aduersarij obseruarunt. Quosdam errores veros & crassos, sed Conciliorum illegitimos & à Pontificibus reprobatorum, ut Ariminensis, Seleuciensis, Ephesini II. quos frustra enumerat, cum nihil faciant contra nos. Vide quæ diximus de Conciliis reprobatis lib. 1. cap. 7. & 8.

Alios deinde errores non veros, sed fictos Conciliorum legitimos, & probatorum; omnia enim quæ ipsi non probant, vocant errores. Hoc modo dicunt errasse Concilium Chalcedonense, in quo sanctimonialia prohibentur vorum continentia violare, & Concilium Carthaginense V. in quo statuitur, ne altaria erigantur sine reliquiis Martyrum. sed dum hæc dicunt, assumunt quod probandum erat.

Alios denique errores obseruant in veris, legitimisque Conciliis, qui reuera speciem aliquam erroris habere videntur, id est, eiusmodi sententias videntur continere, quæ & nostro & illorum consensu iudicantur erroneæ, atque hos duntaxat examinare, & diluere debemus.

PRIMO loco Calvinus adducit Concilium CD. Prophetarum,

phetarum, qui omnes etrarunt ipso Deo protestante se misisse spiritum mendacem in ore ipsorum, 3. Regum 22. Sed quale, quæso, Concilium illud fuit? PRIMVM non erant illi Prophetæ Domini; nam cum C. D. illi Prophetæ sententias suas dixissent, legimus quæsiuisse Regem Iosaphat à Rege Achab, an non esset aliquis Propheta Domini, per quem Dominus interrogari posset? Achab autem respondisse: *Remansit vnus, sed ego odi illum.* DEINDE Concilia, non Prophetarum, sed Sacerdotum esse debent. DENIQUE Concilium illud, ab Achab Rege non à summo Pontifice coactum fuit, proinde nihil mirum, si errauit.

Proponunt SECUNDO Calvinus & Brentius Concilium Iudeorum præside summo Pontifice Caipha, in quo excommunicati sunt, qui confitebantur IESVM esse Christum, Ioan. 9. & postea Christus reus mortis iudicatus est, Ioan. 11. Marc. 14.

RESPONDEO, quidam aiunt quæstionem fuisse de facto non de iure, quam Concilium illud iudicauit, videlicet, num IESVS necandus esset; in eiusmodi autem iudiciis Concilia errare posse, non dubium est. At quæstio illa etiam si de facto esset, tamen inuoluebat quæstionem de fide grauissimam, nimirum an IESVS esset verus Messias, & Dei Filius, ac adeò Deus verus. Quocirca errauit in fide perniciosissime Caiphas cum vniuerso Concilio, cum iudicauit IESVM blasphemasse, qui se Dei Filium appellauerat.

Alij dicunt, Pontificem, & Concilium errasse, quantum ad errorem propriæ mentis, non tamen errasse in sententia quam protulit. Verè enim IESVS erat reus mortis, quia peccata nostra in seipso purganda susceperat, & verè expeditabat, cum mori pro populo. quare Ioan. cap. 11. dicit Caiphas prophetaisse. At licet verba Caiphæ bonum sensum recipiant non tamen omnia, cum enim ait de Christo: *Blasphemaui quid adhuc egemus testibus?* Cerrè tunc non prophetauit, sed blasphemauit.

Alij dicunt, Concilium illud errasse, quia non processit secundum morem legitimi iudicij: sed tumultuaria conspiratione, subornatis falsis testibus, Christum damnavit, quod adeò notum erat omnibus, vt etiam Pilatus sciret per inuidiam cum fuisse traditum sibi à Pontificibus, vt habet

mus Matth. 27. atque hæc quidem responsio probabilis est. Quia tamen non est inferiorum iudicare, an superiores legitime procedant, nec ne, nisi manifestissime constet intolerabilem errorem committi; & credibile est, Deum non permitturum, ut Concilia, quibus summus Pontifex præfideret, non legitime procedant. Ideo respondemus, Pontifices & Concilia Iudæorum non potuisse errare antequam Christus veniret, sed eo præfente potuisse, immò fuisse prædictum erraturos Iudæos, & Christum negaturos, Isaia 6. Daniel. 9. & alibi. Sicut enim non est necessarium, ut Vicarius Papæ non possit errare, cum ipse Papa regat Ecclesiam, & ab errore defendat: sic etiam non fuit necessarium, ut Pontifices Iudæorum non possent errare, quando Christus, summus totius Ecclesiæ Pontifex, præfens aderat, & Ecclesiam per se administrabat.

TERTIO videtur LUTHERVS reprehendere Concilium Apostolorum, de quo Actor. 15. dicit enim in assert. artic. 29. Iacobum mutasse Petri sententiam. Constat autem sententiam Petri, qui iudicauerat, non debere Gentes cogi ad legalia, fuisse bonam & veram; nam eam tuetur Paulus in tota epistola ad Galatas, ergo sententia Iacobi, quam Synodus rota sequuta est, fuit mala, & falsa, quæ nimirum iussit Gentes abstinere à sanguine, & suffocato, quod nihil aliud est, quam iudaizare. Item Lutherus in libro de Conciliis, parte prima, multa dicit de hac lege Apostolorum, & quamvis non audeat asserere fuisse malam, tamen inde probat, Concilium nihil prodesse, quia non potest defendi ista lex, nisi dicamus Concilium non obligare.

RESPONDEO, non desunt veteres, qui negent Concilium Apostolorum, quidquam præcepisse de abstinentia ab esu sanguinis, & suffocatorum animalium. IRENAEVS enim lib. 3. cap. 12. hunc locum bis adducens, semper omittit suffocatum, & nomine sanguinis videtur intelligere homicidium. CYPRIANVS lib. 3. ad Quirinum circa finem aperte dicit, Apostolos tantum præcepisse, ut abstinerent ab idololatria, fornicatione, & sanguinis effusione. Chrysostomus & Oecumenius in hunc locum, intelligunt per suffocatum homicidium. Nihilominus tamen in omnibus codicibus Græcis, & Latinis inuenimus sanguinem, & suffocatum. & constat

stat

stat ex Tertulliano in Apologetico ca.9. & ex Concilio Gangrensi can.2. per multos annos seruatum in Ecclesia hoc præceptum, ita, vt non vescerentur Christiani sanguine, nec suffocatis animalibus. Et præterea nulla erat ratio, cur Apostoli prohiberent homicidium. solum enim voluerunt prohibere quædam, de quibus Gentiles dubitabant, an essent peccata; homicidium autem esse peccatum apud omnes semper in confesso fuit.

Respondemus igitur, Apostolos imprimis prohibuit fornicationem, quia illa non videbatur peccatum Gentibus, cum nullis legibus puniretur; deinde imperasse abrenuntiam ab immolatis simulacrorum, sanguine, & suffocato, non vt legis veteris obseruantiam, sed vt sua, id est, Apostolica præcepta, idque in eum finem, vt facilius Ecclesia, Iudæis, & Gentibus coalesceret; non enim potuissent in illi initiis Iudæi ferre Gentilium societatem, si eos vidissent in sacri carnibus immolatis, aut sanguine, aut suffocato, à quibus illi valde abhorrebant. Postea verò quàm Ecclesia creuit, & finis ille legis cessauit, lex etiam per se cessauit. In qua re sic loquitur S. AUGUSTINVS li.32. contra Faustum cap.13. *Si hoc tunc Apostoli præceperunt, vt ab animalium sanguine abstinerent Christiani, ne præfocatis carnibus vescerentur, elegisse mihi videtur pro tempore rem facilem, & non quaquam obseruantibus onerosam, in qua cum Israëlitis etiam Gentes propter angularem illum lapidem, duos parietes se condentem, aliquid communiter obseruarent. Et infra Transacto verò illo tempore, quo illi duo parietes, vnus circumcissione, alter ex præputio venientes, quamuis in angularem lapide concordarent, tamen suis quibusdam proprietatibus distinctius eminebant: Et vbi Ecclesia Gentium tantum effecta est, vt in ea nullus Israëlita carnalis appareat, quæ tam hoc Christianus obseruat, vt turdos, vel ministros in culas, non attingat, nisi quarum sanguis effusus est: aut leporem non edat, si manu à ceruice percussus, nullo cruento vulnere occisus est? Et qui fortè pauci adhuc tangere ista formidant à ceteris irridentur. Hæc ille.*

Itaque, neque Concilium errauit, neque Iacobus Petri sententiam mutauit, sed antequam res definitur, putauit addendum sententiæ Petri hoc præceptum positum, & tenendum

porat

porale, & postea ex communi sententia res definita est. Vide Hieronymum in epistola ad Augustinum, quæ est II. inter epistolas Augustini, vbi dicit, Iacobum, & omnes alios Petri sententiæ acquiescisse.

QUARTO, proferunt Concilium Neocæsariense, confirmatum à Leone IV. dist. 20. can. De libellis, & receptum in Concilio Nicæno I. vt dicitur in Concilio Florentino, sess. 7. nam in hoc Concilio, can. 7. inuenitur exploratus error, quo prohibentur secundæ nuptiæ: *Presbyterum (inquit Concilium) conuiuium secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum præcipitur secundis nuptiis pœnitentiã tribuere.* Quis erit ergo Presbyter, qui, propter conuiuium, illis consentiat nuptiis, quas tamen Paulus concedit, I. Corint. 7. *Si dormierit vir eius, liberata est, cui vult nubat, tantum in Domino?*

RESPONDEO, Concilium loqui de eo, qui duas simul uxores habet, vt exponit rectè Glossa, 31. quæst. I. can. De his qui frequenter. Vel secundò dici potest, non prohiberi secundum Matrimonium, sed solennitatem secundi Matrimonij, cui solennitati propriè conuenit nomen nuptiarum. Celebritas enim nuptiarum tantum semel in Ecclesia fieri consuevit, nimirum quando virgines coniunguntur, vt Isidorus testatur lib. 2. de officiis, cap. 19. vbi dicit, solùm in primis nuptiis dari annulum, & velum quoddam, partim album, partim rubeum, quod flammeum dicebatur; à quo velo nuptias dictas, quia nimirum eo velo obnubuntur capita nouarum nuptiarum, testatur Ambrosius lib. I. de Abraham, cap. 9. Canon igitur ille prohibet, ne Presbyter celebritati secundi Matrimonij intersit, quin potius pœnitentiã iniungat iis, qui contra morem Ecclesiæ in secundo Matrimonio eiusmodi celebratam adhibuerint.

QUINTO, proferunt Nicænum Concilium primum, de quo LUTHERVS in libro de Conciliis parte prima dicit, se non intelligere Spiritum sanctum in isto Concilio; nam in vno canone dicit, nõ esse idoneos ad Sacerdotium eos, qui se castrauerunt; in altero prohibet, ne Sacerdotes habeant uxores, & tandem ita concludit pag. 92. *An Verò nihil aliud est negotij Spiritui sancto in Concilio, quàm vt impossilibus, periculosis, non necessariis legibus suos ministros obstringat, & oneret?*

oneret? Ibidem Lutherus refert canonem erroneum Nicæni Concilij de rebaptizandis Paulianis, & similem Concilij Iconij ex lib. 7. hist. Eusebij, cap. 6. Iam Lutherus ibidem, Brentius, & Hermannus, damnatam esse militiam asserunt in eodem Concilio, quam tamen constat ex approbatione Ioannis Baptistæ, Luc. 3. esse licitam. Sic autem habet canon II. Concilij: *Qui verè per Dei gratiam vocati, primò quidem ostenderunt fidem suam, deposito militia cingulo, post hæc autem rem ad proprium vomitum reuersi sunt, & pecunias dantes, & ambirent redire rursum ad militiam; isti decem annis sunt inter penitentes, postquam trisennio fuerint inter audientes id est, Catechumenos.*

RESPONDEO, Concilium Nicænum tantæ semper apud omnes Patres fuisse auctoritatis, vt mirum sit, Lutherum mentem venire potuisse, vt aliquid aduersum hoc Concilium scriberet. Sed nimirum ita oportuit hæreticos produm ea vituperant, quæ omnis Catholica Ecclesia semper probauit. Sed ad rem. Displicet Luthero iniunctam Ecclesiasticis viris legem continentiae, ideoq; Concilium errare se clamat. At nobis Lutherus errat, & verbo, & facto, non Concilium; de qua re propria instituetur suo loco disputatio.

Quod autem reprehendit canonem de rebaptizandis Paulianis, ignorantiam suam prodit. Pauliani enim, cum purum hominem Christum crederent, & Trinitatem apertè negarent, non baptizabant in nomine Trinitatis, proinde nec rebaptizabant. Porro Concilium Iconij particulare fuit, & non probatum à summo Pontifice, sicut Concilium Carthaginense sub Cypriano celebratum, qualia Concilia nos minime defendimus.

Iam quod attinet ad militiam, Nicæna Synodus non prohibet militiam, nisi quatenus aliquando signum est idololatriæ; sciendum enim est, olim cingulum militiae fuisse rem magni honoris, & etiam commodi, propter magna privilegia concessa militibus; & propterea antiquos illos Imperatores Ethnicos, tempore persecutionis consueuerunt auferre cingulum militiae, & exauthorare eos, qui Christiani inueniebantur, & fidem negare volebant, quod patet apud Eusebio lib. 8. hist. cap. 4. vbi dicit, initium persecutionis Diocle

Diocletiani cœpisse à Christianis, quibus militia negabatur, nisi immolarent idolis. Et lib. 9. cap. 10. dicit, Licinium quoque initio suæ persecutionis, Christianos de Palatio, & de omni militia expulisse. Item ex Ruffino, qui lib. 10. hist. ca. 32. vbi de Iuliano ait, militiæ cingulum non dari, nisi immolantibus, iubet. & lib. 11. cap. 2. dicit, Valentinianum à Deo recepisse imperium, quia pro eius fide, tempore Iuliani, militiæ cingulum spreuerat.

Quoniam ergo tunc quidam Christiani milites ardore fidei cingulum abiiciebant, malentes potius sine honore, quam sine fide viuere; deinde autem seducti à Diabolo, iterum ambiebant cingulum, parati fidem negare; ideo Concilium in hos tam seueram pœnitentiam constituit. Hæc ita esse patet; PRIMO, ex Theodoro Balsamone, & Zonara, qui ita exposuerunt in commentariis horum canonum. SECUNDO, ex Ruffino, qui libro 10. hist. cap. 6. enumerans canones Nicœni Concilij, hunc ita ponit: *Qui propter confessionem militiam abiecerant, &c.* TERTIO, ex ipso canone; nam toto canone agitur de lapsis; & primum quidem iis, qui ob metum vitæ, aut opum amittendarum lapsi fuerant, negando fidem, iniungit Concilium pœnitentiam decem annorum; deinde iis, qui militiam abiecerant, quam pro fide contempserant, iniungit tredecim annorum pœnitentiam, quia nimirum isti grauius lapsi erant: priores enim simpliciter negauerant, isti autem post gratiam confessionis negauerant, in quo maior ingratiudo erga DEVM inuenitur.

SIXTO, profert Hermannus Concilium ARELATENSE II. in cuius secundo canone sic dicitur: *Assumi aliquem ad sacerdotium, in vinculo coniugij constitutum, nisi fuerit promissa conuersio, non oportet.* Hic duos errores notat Hermannus Hamelmannus. VNVM, quod non liceat Sacerdotibus vti suis vxoribus, cum id sit contra Concilium Gangrense, in cuius can. 4. excommunicantur ij, qui nolunt interesse sacrificio, quod offertur à Presbytero coniugato. Est autem Gangrense Concilium receptum à Leone IV. distinct. 20. canon. De libellis. Immo etiam contra Concilium NICAENVM, in quo approbata est sententia Paphnutij, qui censuerat, non debere prohiberi Ecclesiasticos à

consuetudine cum propriis vxoribus, vt patet ex Socrate lib. 1. cap. 8. ex quo sequitur, necessariò errare Concilium Arelatense, vel Concilium Gangrense, & Nicænum. ALTERVM errorem notat in illa voce, *Conuersio*, non enim conuertitur nisi à malo; qui ergo iubet coniugatum conuerti, coniugatum damnat, quæ est hæresis damnata in eodem Gangrensi Concilio, can. 1.

RESPONDEO, illa Concilia non pugnare inter se, nec vnum eorum errasse; nam Concilium Gangrense edidit canones contra eos, qui putabant, nuptias, & esum carniū solutè esse mala, & à Diabolo, quæ fuit hæresis Manichæorum postea Eustathij Sebasteni, contra quem Gangrense Concilium celebratum est. Quia ergo hæretici isti ita horrebant nuptias, vt etiam Presbyteros, qui vxores habuerant, etiam eas non haberent (saltem quasi vxores) ferre nõ possent, ideo Concilium etiam istum canonem addendum putauit. Vnde in ipso canone sic habemus: *Quicumq; discernit, à Presbytero, qui vxorem habuit, quod non oportet, eo ministrare de oblatione percipere, anathema sit.* Vbi vides agi de eo, qui habuit vxorem, non qui habet.

Ad illud de Concilio Nicæno suprâ respondimus, fideliter narratam esse historiam à Socrate. ac, vt alia argumenta prætermittamus, id satis colligitur ex isto Concilio Arelatensi; hoc enim Concilium celebratum est ante Nicæno Concilio, & in eo recepti sunt canones Nicæni, vt patet ex eo, quòd ferè omnes in hoc Concilio repetuntur. Cùm ergo etiam istum hîc inueniamus, sine dubio hic etiam fuit in Concilio Nicæno, vel saltem non est ei contrarius; nulli enim vnquam Catholici repugnauerunt Nicæno Concilio.

Ad vltimum dico, conuersionem non solùm dici à malo ad bonum, sed etiam à bono ad meliorem; quare Gregorius lib. 2. epist. ca. 100. vocat conuersionem, professionem Monachatus, & exstat titulus in iure canonico de conuersione coniugatorum.

SEPTIMO, profert HERMANNVS Hamelmannus Silesiense Concilium, quod videtur receptum, quia damnata est in eo hæresis Photini, & tamen apertè in eo Concilio confirmata est hæresis Ariana. Idem dici potest de Sardicensi quo

quod receptum est à Leone IV. dist. 20. can. De libellis. Et tamen B. Augustinus libro 3. contra Cresconium, cap. 34. dicit: *Disce, inquit, quod nescis, Sardicense Concilium Arianorum fuit, &c.*

RESPONDEO, hæc argumenta procedere ex ignorantia historiarum; multæ siquidē confessiones editæ sunt in Concilio Sirmiensi, præter Photini damnationem, aliæ Catholica, aliæ hæretica, vt nos supra docuimus, & perspicuum est ex Hilario in libro de Synodis. Sardicense autē mox in duas partes diuisum fuit, & quidem vna pars, quæ erat Occidentale C C C. Episcoporum, cum quibus etiam erant Legati Iulij Papæ, pro fide Catholica, & Athanasio restituendo fuit, vt patet ex Hilario lib. de Synodis, & ex Athanasio in Apologia secunda, atq; hanc partem confirmauit Leo IV. Altera pars fuit Orientalium LXX. Episcoporum, qui scotissim conuenientes fidem Catholicam, & Athanasium damnauerunt. Et de hac loquitur Augustinus, qui etiam non videtur legisse aliud ex Concilio Sardicensi, quàm id, quod Orientales miserant ad Africam, vt vnirent sibi Donatistas.

OCTAVO, profert idem HERMANNVS Hamelmannus Concilium LAODICAENVM, in cuius primo capite statuitur, vt secundum indulgentiam reddatur communicatio iis, qui secundis nuptiis iuncti sunt: Ex quo videtur, Concilium antea abstulisse communionem iis, qui secundò vxorem duxerāt, & postea illam eis reddere condonando peccatum; id enim significat, secundum indulgentiam.

Respondeo PRIMO, fortasse loquitur Concilium de iis, qui in secundo Matrimonio adhibent solennitatem, vt diximus de Concilio Neocæsariensi. SECUNDO dico, Concilium nõ errasse, etiamsi loquatur de secundo Matrimonio, sed errorem potius correxisse; apparet enim ex hoc loco, aliquos Episcopos particulares, ex zelo, non secundum scientiam, negasse communionem bigamis, quorum errorem Concilium corrigit, & iubet bigamis communionem restitui; nam etiam ideo initio canonis vocat nuptias bigamorum liberas & legitimas. Illud verò; *Secundum indulgentiã*, sumptum est ex Paulo 1. Corinth. 7. qui ait; Vsum coniugij se non imperare, sed indulgere. vt ergo Paulus cùm ait, se indulgere vsum coniugij, non vult dicere, se ignoscere peccatum,

tum, sed se concedere minus bonum, quamuis optaret maius bonum ab illis teneri; ita Concilium hoc dicit, se indulgere secundas nuptias, id est, concedere, vt minus bonum quamuis cuperet magis eligi viduitatem, quæ est bonum quoddam excellentius coniugio.

NONO, profert HERMANNVS Hamelmannus Concilium secundum generale, in cuius canone 5. duo inveniuntur errores, pugnantes cum aliorum Conciliorum decretis: Vnus est, quod primatus Ecclesiasticus sit Romani Pontificis: Alter, quod post Romanum Pontificem debeat et immediatè Episcopus Constantinopolitanus; quæ duo in eorum renouata sunt in Concilio Chalcedonensi, act. vltim. PRIMVS error pugnat cum Concilio Nicæno, in cuius can. 7. tribuitur primatus Episcopo Hierosolymitano; & in Concilio III. Carthaginensi, cap. 26. vbi decernitur, neminem debere vocari Principem Sacerdotum, aut summo Sacerdotem. SECUNDVS error pugnat cum Concilio Nicæno, can. 6. vbi tribuitur secundus locus Alexandrino, tertius Antiocheno Episcopo, quem canonem frequenter citat Leo I. in epist. 53, 54. & 55.

RESPONDEO, primum non esse errorem, nec pugnantem cum villo Concilio. Quod autem adducit Hermannus can. 7. Concilij Nicæni, nihil valet; ibi enim tribuitur Hierosolymitano Episcopo aliquis honor, nõ tamen primatus in omnem Ecclesiam, immò apertè subiicitur in eo Concilio sedes Hierosolymitana, non solum sedi Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ, sed etiam Cæsariensi, quæ Palæstinæ Metropolitana sedes erat, vt patet tum ex can. 6. & 7. ipsius Concilij, tum ex Leone locis notatis, & ex sancto Hieronymo in epistola ad Pammachiũ de erroribus Ioannis Hierosolymitani. Quod verò addit ex Concilio Carthaginensi adhuc magis est impertinens; nam Concilium illud nationale fuit, nec ferebat leges vniuersæ Ecclesiæ, sed tantum Episcopis Africae, itaq; non prohibuit, nec potuit prohibere ne Romanus Pontifex diceretur Princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, sed tantum ne ita appellaretur vllus Metropolitanus Africae.

SECUNDVS error non propriè potest dici error, decretum enim illud de honore sedium, sicut à Concilio Nicæno factum

Aum

Atum fuerat, ita poterat ab alio simili Concilio mutari; tamen quia sine iusta ratione mutabatur à Concilio Constantinopolitano, & postea à Chalcedonensi, Pontifices Romani Damasus & Leo illud probare noluerunt, neque eorum Pontificum temporibus decretum illud executioni mandatum est, ut patet ex Leone epist. 53. ad Anatholium, ubi loquens de decreto Concilij Constantinopolitani: *Frustrà, inquit, quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negavit effectum.* Et in epist. 55. ad Pulcheriam, loquens de decreto Concilij Chalcedonensis: *Consensiones, inquit, Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, in irritum mittimus, & per auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.*

DECIMO, profert Hermannus Hamelmannus Conciliū Carthaginense III. can. 47. ubi numerantur in canone Scripturarū aliquot libri Apocryphi; ut Tobias, Iudith, Baruch, Sapientia, Ecclesiasticus, & Machabæi, contra auctoritatem Concilij Laodicensi, capite ultimo, ubi isti omnes libri reiciuntur à canone.

RESPONDEO in primis, Concilium Carthaginense esse maioris auctoritatis, quàm Laodicenum; tum quia posterius, tum etiam quia nationale fuit, Episcoporum XLIV. & præterea confirmatum à Leone IV. dist. 20. can. De libellis; Laodicenum autem fuit provinciale Episcoporum XXII. & non confirmatum à Pontifice. Itaque hinc posset habere locum, quod ait Augustinus, Concilia priora emendari à posterioribus. Dico tamē SECUNDO, neutrum Concilium errasse. Nam Concilium Laodicenum posuit in canone eos libros, de quibus Episcopi eius Concilij certi erant, alios autem omisit, non quidem negans, eos esse canonicos, sed nolens rem dubiam definire; Concilium autem Carthaginense re magis discussa definiuit id, quod prius Cōcilium reliquerat sub dubio.

VNDECIMO, profert Concilium Toletanum I. in cuius canone 17. scribitur, posse admitti ad communionem eum, qui concubinam habet, modò non sit vxoratus, & est hoc Concilium iussu Leonis I. celebratum, ut patet ex cap. 21. RESPONDEO, hoc loco cōcubinam vocari vxorem ductam sine dote, & externa solennitate, ut rectè à Gratiano notatum

est, dist. 34. canon. Omnibus; quod est conforme Iuri civili
 ut patet ex Nouella 18. Iustiniani. Quomodo Genesis 25. A-
 gar & Cethura dicuntur concubinæ Abraham, quæ tamen ve-
 ræ vxores erant, ut patet ex Genesi 16. de Agar, & Gen. 25. de
 Cethura.

AT OBIICIES, quia B. Leo, qui hoc Concilium fieri ius-
 sit, & probauit in epistola 92. ad Rusticum Narbonensem
 cap. 4. loquens de vxore & concubina, dicit; Concubinam
 non esse verè vxorem, neq; coniunctionem cum ea esse Sa-
 cramentum, vel Matrimonium; & propterea eam mulierem
 quæ nubit viro habenti concubinam, nõ peccare, quasi nu-
 bat homini coniugato; quia vir habens concubinam, non
 potest vocari coniugatus; & ibidem asserit, Agar non fuisse
 veram vxorem Abraham, sed tantum concubinam. quod et-
 iam videtur sensisse Ambrosius lib. 1. de Abraham, cap. 4.
 RESPONDEO, Leonem aliter accipere nomen concubinæ
 quam Patres eius Concilij acceperint; ipse enim vocat con-
 cubinam eam, quæ assumitur ad consortium thori, sine ma-
 tuo consensu perpetuò viuendi; Concilium autem vocat
 concubinam eam, quæ ducitur cum eo consensu, sed primi-
 tim expresse, non per publica instrumenta.

AT, INQUIES, si Leo fuit auctor huius Concilij, quomodo
 absolutè negauit, concubinam dici posse vxorem? RESPON-
 DEO, Leonem non fuisse auctorem totius Concilij, sed tan-
 tum vltimi canonis. Initio enim Concilij dicitur, Concilium
 hoc congregatum tempore Honorij & Archadij Imperato-
 rum, quo tempore nondum erat Pontifex Leo; ipse enim crea-
 tus est tempore Theodosij Iunioris, triginta tribus annis post
 mortem Archadij, ut patet ex Chronico Prosperi. Deinde in
 vltimo capite ponitur quædam explicatio fidei, quæ dicitur
 facta iussu Leonis Papæ, quæ non possunt cohærere, nisi di-
 camus Concilium Toletanum habitum fuisse ante tempo-
 ra Leonis, sed postea, tempore Leonis, factam fuisse illam
 explicationem fidei, & annexam eidem Concilio, quia iidem
 Episcopi huic explicationi subscripserunt, qui antea in Con-
 cilio fuerant. & certè magna coniectura huius rei esse po-
 test, quòd videamus, ante illam explicationem fidei poni E-
 piscoporum subscriptiones, quibus finitur Concilium; & de-
 inde rursus alias eorundem subscriptiones post illam ex-
 plica-

plicationem fidei. Itaque S. Leo non confirmavit, nisi ultimum illum canonem suo tempore factum.

DVODECIMO, profert Hermannus Hamelmannus Concilium Wormatiense, in cuius canone tertio inuenitur exploratus error. Iubentur enim fures occulti explorari per sacrae Eucharistiae perceptionem. quem esse errorem docet B. Thomas part. 3. quaest. 80. art. 6. ad 3. RESPONDEO, Concilium fuisse prouinciale, non confirmatum, immo potius reprobatum, quoad illum canonem, à summis Pontificibus, ut ibidem B. Thomas ostendit.

DECIMO TERTIO, proferunt alij canones VI. Synodi; illi enim canones videntur recepti; nam Adrianus I. in epistola ad Tharasium, quae est in secunda actione VII. Synodi, dicit, hos canones diuinè & legaliter praedicatos. Item Nicolaus I. epistola ad Michaëlem, & Innocentius III. cap. A multis, extra de aetate ordinandorum, & VII. Synodus act. 2. 3. 4. 5. & 6. his canonibus vtuntur. At inueniuntur in his canonibus magni errores; nam canone 2. recipitur Concilium sub Cypriano de rebaptizandis haereticis, quod erroneum fuisse probat Augustinus passim in libris septem de Baptismo. item canone 72. iudicantur irrita, & soluenda coniugia Catholicorum cum haereticis, qui est expressus error; etsi enim peccat Catholicus ducens haereticam uxorem, & contra; tamen Matrimonium est Sacramentum propter characterem Baptismi, quem haereticus retinet, & ideo tale coniugium solui non potest.

RESPONDEO, non solum hos duos, sed etiam multos alios canones esse erroneos in istis canonibus, sed non sunt editi isti canones ab ullo legitimo & probato Concilio, constat enim ex Tharasio in VII. Synodo, act. 4. hos canones non esse editos à VI. Synodo, quae fuit tempore Agathonis, & Constantini, sed post multos annos tempore Iustiniani II. Imperatoris, cui Concilio non adfuit Romanus Pontifex, nec per se, nec per Legatos, neque postea Concilium confirmavit, sed aperte reprobavit, ut testatur Beda in libro de sex aetatibus in Iustiniano, & Paulus Diaconus in vita eiusdem Iustiniani; & Platina in vita Sergij.

Ad verba ADRIANI respondeo, illum solum recitare sententiam Tharasis, nec refellere, quia ille canon 82. de picturis,

ris, utilis erat eo tempore ad quæstionem de qua agebatur. Ad NICOLAVM respondeo, verba eius esse pro nobis; dicit enim, se citare illum canonem Græcorum, quomodo Paulus citavit, verba Ethnicorum Poëtarum. Ad INNOCENTIVM dico, eum nihil ibi definire de his canonibus, sed tantum citare vnum canonem ex istis; quod autem citauerit nomine Synodi, factum est, vel quia sic vocantur communiter, licet verè non sint; vel quia Innocentius ex Gratiano, dist. 32. ca. Si quis. hunc canonem accipit, Gratianus autem sæpe in huius parte erravit, tribuens opera iis, quorum non sunt. Ad VI. Synodum dico, semper citari hos canones à priuatis hominibus in ea Synodo inter disputandum; non tamen aliquando definiti à tota Synodo, nam definitio Concilij habetur ad sessionem 7. tantum, ibi autem nulla fit mentio horum canonum. Vide Franc. Turria. in libro de VI. Synodo, & ea quæ nos de his canonibus lib. 2. de Pontifice, cap. 14.

Proferunt DECIMO QUARTO Hermannus Hamelmannus lib. 3. proleg. cap. vlt. Caluinus lib. 1. Inst. ca. 11. §. 14. & sequentibus, & lib. 4. cap. 9. §. 9. nec non Magdeburgenses Cent. 8. ca. 9. Synodum VII. Nicenam II. quam dicunt pugnare cum duobus Conciliis: Vno priore, id est, Constantinopolitano, sub Constantino Copronymo: Altero posteriore, Francofordiensi, sub Carolo Magno; ita ut siue sit sequenda regula Augustini lib. 2. de Baptismo, ca. 3. qui vult priora Concilia à posterioribus emendari, siue regula S. Isidori apud Gratianum dist. 50. canone, Domino sancto, qui docet, antiquiora Concilia recentioribus anteposenda; necessarium sit hoc Nicænum esse reiiciendum.

Quod pugnet Nicænum secundum cum antiquioribus Constantinopolitano, patet ex ipso Nicæno II. act. 6. vbi feruntur Patres tempore superioris Imperatoris definitum fuisse in Concilio Constantinopolitano, imagines non esse villo modo colendas; quod verò pugnet cum Concilio Francofordiensi posteriore, in quo etiam Legati Romani Pontificis fuerunt, probat aduersarij. PRIMVM ex Adone, Aimonio, Abbate Vrspergenfi, Platina, aliisque historicis, qui ubi loquuntur de temporibus Caroli & Adriani, dicunt, in Synodo Francofordiensi damnatam VII. Synodum Græcorum. SECUNDO, probant ex libris quatuor Caroli Magni, qui nupet

per prodierunt, id est, anno M. D. XLIX. iis enim libris Carolus Magnus totis viribus contra imagines, & VII. Synodum pugnat, & ibidem legimus, hos ipsos libros in Francofordiensi Synodo approbatos.

RESPONDEO, Nicenam Synodum cum nullo legitimo Concilio pugnare. Ac primùm, quod attinet ad Constantinopolitanum sub Imperatore Constantino Copronymo, constat illud non fuisse generale, nec legitimum vlllo modo, cum in eo nõ interfuerit Romanus Pontifex, nec per se, nec per Legatos: vt Ioannes Zonaras & Cedrenus referunt in vita Constantini Copronymi, & idem fatentur Magdeburgenses Cent. 8. cap. 9. colum. 551. sine Pontifice autem Romano non posse œcumenica Concilia celebrari, patet ex regula Nicæni Concilij, quæ est apud Socratem lib. 2. cap. 13. Quid, quòd nec adfuerunt tres alij præcipui Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, vt ex eisdem Zonara, Cedreno, & Magdeburgensibus patet. Quomodo ergo generale Concilium dici potest, cui neque Oriens, neque Occidens, neque Meridies consensit, sed pauci duntaxat Episcopi ex Aquilone? Denique, quotquot exstant historici, tum Græci, vt Zonaras, Psellus, Photius, Nicetas, Cedrenus; tum Latini, vt Rhegino, Sigebertus, Ado, Paulus Diaconus, Urspergensis, alijque permulti; omnes Concilium hoc vel apertè reprehendunt, vel inter Concilia Ecclesiæ non numerant.

De Concilio autem Francofordiensi, quo præcipuè nituntur aduersarij, dico tria. PRIMÒ, quidquid illud Concilium definerit, nõ esse magnificandum; nam sine dubio illi anteponendum est Concilium Nicænum II. quod certum est fuisse vniuersalius, antiquius, & sine controuersia à summo Pontifice approbatum. Nam constat ex ipso Concilio, adfuisse Legatos Papæ Adriani, & rursus approbatũ à Leone II. patet ex Iuone 4. part. cap. 147.

Dico SECUNDO, si verum est quod dicunt Centuriatores Centur. 8. cap. 9. col. 639. nihil nobis eam Synodum obesse; nam ipsi dicunt, Synodo Francofordiensi non consensisse, sed repugnasse Adrianum & Legatos eius; at certum est, Synodum, cui repugnat Romanus Põtifex, nullius esse auctoritatis, vt patet, tum ex Gelasio, in tomo de vinculo anathe-

matis, tum experientia. Nulla enim Synodus vnquam habita est legitima, cui Romanus Pontifex repugnauerit. Quid, quod ipsa Synodus Francofordiensis hoc ipsum docet; nam vt ex Carolinis libris patet, Synodus Francofordiensis decreuit, iudicium vltimum controuersiarum ad Romanum Pontificem pertinere, & hoc præcipuo argumento refellit Synodum septimã, qui existimauit sine auctoritate Romanæ Pontificis celebratum; ergo Synodus Francofordiensis, testimonio Magdeburgensium, se ipsam destruit.

Præterea ibidem Magdeburgenses dicunt, Synodum Nicænam ab Adriano confirmatam, Concilium autem Francofordiense reprobatur Synodum factam sine Papæ auctoritate, ergo iudicio Magdeburgensium, non est Nicæna nostra, sed aliqua alia, quæ reprobatur in Concilio Francofordiensi. DENIQUE, ibidem docent Magdeburgenses, in Synodo Francofordiensi non esse definitum, vt imagines tollantur è templis, sed vt in templis quidem maneant, at non adorentur; cur ergo ipsi è templis imagines tollunt? et frangunt? cur non seruant Francofordiense decretum? quo etiam refellitur mendacium Apologiæ Anglorum, quod docet, in Concilio Francofordiensi decretum, vt imagines delerentur. at è contrario Synodus Francofordiensis, testimonio librorum Carolinorum, Hincmari, & ipsorum Magdeburgensium, anathema dixit iis, qui imagines delerunt. Præterea, res ipsa idem ostendit; nam si ea Synodus id statuisset, cur non esset factum? Quis enim resisteret Occidentali Ecclesie decreto Episcoporum omnium, & Regis potentissimi? non esse autem factum, certò certius est nulli enim historici id referunt; immò Ionas Aurelianus, tanquam rem nouam, & sacrilegam refert, quod Claudius Taurinensis in sua diocesi imagines delere voluerit.

TERTIO dico, rem esse incertissimam, quid statutum sit de imaginibus in Synodo Francofordiensi: nam antiqui auctores non sibi constant. nam imprimis ipsum decretum Francofordiense, quod citatur præfatione librorum Carolinorum, testatur in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ Constantinopoli conuenerat, & imagine adorari iusserat. Vbi cum nominat Constantinopolim, videtur

detur

detur loqui de Synodo hæreticorum contra imagines; at cum dicit, ibi decretum, ut imagines adorentur, videtur loqui de Synodo Catholicorum.

Pari ratione libri ipsi Carolini dicunt, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ facta fuerat Constantinopoli in Bithynia sine auctoritate Papæ, pro imaginibus adorandis. ubi cum nominat Constantinopolim; & dicit, à Synodo abfuisse Papæ auctoritatem, videtur loqui de Synodo hæreticorum; cum autem dicit in Bithynia, & pro imaginibus Synodum celebratam, videtur loqui de nostra Nicæna. Nam Nicæa est Metropolis Bithyniæ, Constantinopolis autem in Thracia est.

Iam verò Hincmarus Remensis, cap. 20. libri contra Hincmarum Laudunensem, qui ipso ferè tempore floruerat, dicit, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum, quæ Nicææ conuenerat, sine Papæ auctoritate, ubi etiam duo contraria coniungit, ut patet. Aimonius lib. 4. cap. 85. de gestis Francorum, & Abbas Urspergensis in Chronico anni D. C. C. XCIII. scribunt, in Synodo Francofordiensi damnatam septimam Synodum Græcorum, quæ conuenerat Constantinopoli sub Constantino & Irene. Vbi etiam ipsi contraria iungunt inter se. Multi autem historici recentiores dicunt, in Synodo Francofordiensi damnatam Synodum de tollendis imaginibus, quam Græci septimam generalem dicebant. Ita Platina in vita Adriani, Blondus decadis 2. libro 1. Sabellicus lib. 8. Enneadis 8. Paulus Æmilius lib. 2. de gestis Francorum.

Propter hanc confusionem Alanns Copus Dialogo 4. & 5. docet, in Synodo Francofordiensi solum damnatam Synodum Constantinopolitanam hæreticam, Nicænam autem non solum non damnatam, sed etiam confirmatam, quam sententiam optarem esse veram, sed tamen suspicor esse falsam.

PRIMO, quia libri illi Carolini licet falsò inscribantur Carolo, ut dicemus, tamen sine dubio scripti sunt tempore Caroli, ut patet ex refutatione eorundem librorum, quam edidit Adrianus I. & scripti videntur in Concilio Francofordiensi, & acta continere Synodi Francofordiensis. Id enim asserit Hincmarus eius temporis auctor, & ipsi libri hoc præferunt;

ferunt; quod autem Synodus, quæ in his libris refutatur, sit verè Nicæna II. dubitari non potest, si legantur vel ipsi libri vel Adriani responsio.

SECUNDO, quia auctores antiqui omnes conveniunt in hoc, quod in Concilio Francofordiensi sit reprobata Synodus VII. quæ decreuerat, imagines adorandas. Ita Hincmarus, Aimonius, Regino, Ado, & alij passim docent; dicunt autem hos omnes mētiri, vel libros eorum esse corruptos, Copus dicit, videtur mihi paulò durius.

TERTIO, quia si isti auctores loquerentur de falsa VII. Synodo, id est, de Synodo Constantinopolitana contra imagines, certè meminissent etiam in suis historiis Synodi Nicænæ verè VII. at non meminerunt ullius Concilij VII. nisi istius, quod reprobaturum dicunt. Neque obstat, quòd libri Carolini, ut Abbas Urspergensis & Aimonius dicunt, reprobant Synodum Constantinopoli habitam; nam Abbas sequutus est libros Carolinos, ut etiam Aimonius; auctor autem eorum librorum, vel lapsu memoriæ, vel ex imperio posuit Constantinopoli pro Nicæna; nam alioqui cum dicitur, Synodum celebratam in provincia Bithyniæ, ubi Nicæna est, non Constantinopolis, satis indicat, se de Nicæna loqui, & similiter Abbas, & Aimonius cum dicant Synodum celebratam sub Constantino & Irene, clarè demonstrant loqui de Nicæna Synodo, etiamsi per errorem nominent Constantinopolim.

Neque etiam obstat, quod Hincmarus & libri Carolini dicant, Synodum reprobata in Concilio Francofordiensi, fuisse coactam sine auctoritate Papæ, quod est falsum de Nicæna, & verum de Constantinopolitana: Nam Hincmarus sequutus est libros Carolinos, ut ipse iudicat, auctor autem eorum librorum hoc mendacium finxit, cum aliis multis, ut imponeret Synodo Francofordiensi, ut mox dicemus.

Neque obstat vltimò, quod Platina, Blondus, Sabellicus & Paulus Æmilius dicant, reprobata Synodum de tollendis imaginibus; nam in primis isti omnes recentiores sunt deinde, quod ipsi dicunt, non pugnat cum antiquorum historicorum dictis; nam in Synodo Francofordiensi duæ Synodi reprobatae fuerunt, nimirum Constantinopolitanam contra

contra imagines, & Nicæna pro imaginibus, vt patet ex libris Carolinis & ex Hincmaro, & fortassè hæc est caussa, cur antiquorum historicorum aliqui nominent Nicæam, aliqui Constantinopolim, cum dicunt, Synodum Græcorum reprobata in Concilio Francofordiensi.

Videtur igitur mihi, in Synodo Francofordiensi verè reprobata Nicænam II Synodum, sed per errorem, & materialiter, eo modo prorsus, quo olim Synodus Ariminensis damnauit homouision. nam auctor librorum Carolinorum imposuit Synodo, duoque mendacia illi obtrusit. VNUM mendacium fuit, in Synodo Nicæna definitum fuisse, vt imagines adorarentur cultu latriæ. ALTERVM, decretum illud factum à Græcis sine consensu Papæ Romani. His duobus mendaciis pro veritate habitis, Synodus Francofordiensi reprobauit, & meritò, Nicænam Synodum, tanquam prophanam & illegitimam.

Quòd illa duo fuerint persuasa Concilio, patet ex ipsis libris Carolinis; nam in præfatione disertè habetur hoc modo: *Allata est in medium*, (scilicet in Synodo Francofordiensi) *quæstio de noua Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, vt qui imaginibus Sanctorum, ita vt Deifica Trinitati, seruitium, aut adorationem non impenderet, anathema iudicaretur, qui supra, sanctissimi Patres nostri omnimodis adorationem, & seruitutem eis impendere renuentes, contempserunt, atq; consentientes, condemnarunt.* Hæc ibi. In ipso etiam opere introducit Constantinus Episcopus Cypri, in Concilio Nicæno anathema dicens iis, qui non adorant imagines eo cultu, quod adoratur sanctissima Trinitas. En clarè primum mendacium.

Idem auctor clarè docet, ad summum Pontificem pertinere iudicium controuersarum fidei, & ideo Synodum illam pro adorandis imaginibus nihil valere, quod Pontificis auctoritate careat.

Præterea auctores illi antiqui, qui dicunt, reprobata esse falsam Synodum, quæ decreuerat, imagines esse adorandas, sine dubio per illud *adorandas*, intelligunt adorandas cultu latriæ, nam ipsi quoq; docent, imagines esse venerandas, & tamen execrantur illam Synodum, quæ iubet imagines

nes adorari. A D O in Chronico anni DC. XCVI. dicit, Romam in die exaltationis Crucis, à toto populo Crucem osculari & adorari solitam, & etiam in Chronico anni DCC. XVII. vocat imaginem venerandam; quam euerterat Philippicus hæreticus, & restituerat Theodosius Catholicus Imperator. R E G I N O libro 1. Chronici, sub finem, agnoscit Crucis adorationem, & deturbationem imaginum per Leonem Iconomachum factam, scelus appellat. Ioannes A V E R T I N V S libro 4. annalium, dicit, Carolo Magno Imperatore designato, imaginem eius in templo ab omni populo veneratam, ipso præsentem. A B B A S Urspergensis in Chronico, inuehitur in Leonem Isaurum, & Constantinum Cæsarionem, propter imaginum deiectionem, eosque vocat impios, & Antichristi præcursores, & è contrario Gregorium Papam laudat, & sanctum virum fuisse dicit, qui propter imagines Christi & Sanctorum Imperatorem excommunicauit.

Quod autem verè mendacia sint, quòd Synodus Nicæna caruerit Papæ auctoritate, & quòd decreuerit imagines adorandas cultu latriæ, certissimum est; nam in ipso Concilio Nicæno II. act. 2. recitantur epistolæ Papæ Adriani pro imaginibus, & in omnibus actionibus semper primi subscribitur Legati Romani: deinde quod ad cultum attinet, in 1. act. Constantinus filius Ancyranus; qui antea fuerat hæreticus, cum resipisceret, & confessionem Catholicam ederet, toto Concilio assistente & præbante, dixit se imagines quidem colere, non tamen latriam, cum ea soli debeat Deo. Similiter Constantinus Episcopus Constantiæ Cypri in VII. Synodo, act. 3. laudatus est. Similiter loquuntur etiam ceteri, act. 4. & 7.

Neque mirum videri debet, quòd auctor librorum Carolinorum tam manifesta mendacia obtruserit. Synodus Francofordiensi de Nicæna Synodo paulò antè habita; nam si nunc Magdeburgenses & Calvinus scribere audent, non colere imagines diuinis honoribus planè vt Deos, cum tot libri Catholicorum, & ipsum generale Concilium Latinum, & in Germaniæ finibus Tridenti celebratum, disertè clament contrarium; quid mirum, si idem confictum sit de Synodo Græca, quam paucissimi legere poterant, & quæ in Oriente celebrata fuerat?

SI DICAS, ergo saltem Concilium Francofordiense, quod frequentissimum fuit & legitimum, errare potuit. RESPONDEO, potuit errare, & erravit non in iuris, sed in facti quaestione, & præterea non mirum si errare potuit, nam non consenserunt Legati Romani, ut Magdeburgenses dicunt. Papa autem non solum non consensit, sed etiam refutavit Francofordiense decretum, ut patet ex libro Adriani de imaginibus ad Carolum, ubi refutantur omnia mendacia illorum librorum Carolinorum.

Quod autem ex libris Caroli adferunt, in quibus præcipuum firmamentum causæ suæ constituunt; Dico, eos libros, neque esse Caroli, neque eiusmodi, quibus vlla fides haberi possit.

Quod Caroli non sint, probatur PRIMO, quia exstat liber Adriani Papæ ad Carolum, in quo libri isti accuratè refelluntur, ex quo Adriani libro, perspicuè intelligitur, libros istos ab aliquo heretico compositos, & à Carolo ad Pontificem missos, ut eis responderet. Esse autem Adriani hunc librum, qui exstat in 3. tomo Conciliorum, cum aliunde, tum etiam ex Ivone intelligi potest, qui multa ex hoc libro nomine Adriani in quartam partem sui decreti transtulit.

SECUNDO, constat ex historiis Græcorum & Latinorum, ut Zonaræ, & Cedreni in vita Leonis Isauri, necnon Pauli Diaconi in vita eiusdem, Romanos Pontifices Gregorium III. Adrianum I. & Leonem II. defecisse à Græcis Imperatoribus, eos excommunicasse, ut vectigalia eis tribui ex Italia prohibuissent, seq; in tutelam Francorum contulisse, atque in eos tandem imperium transtulisse, ea de causa præcipuè, quod Græci Imperatores hæresi Iconomachorum patrocinarètur; cum è contrario Francorum Reges in fide antiqua constantes essent; Quomodo ergo verisimile est, Carolum Imperatorem eadem hæresi laborasse, & pro errore Græcorum cõtra Romanum Pontificem scripsisse? Sed verba ZONARAE audiamus: *Igitur, inquit, Papa Gregorius desertæ Imperatoris obedientia obperuersam illius opinionem, pacem cum Francis fecit, cum prius saepe dedisset operam, ut Leonem per literas ab odio Dei renocaret, atque ad cultum sacram imaginum reduceret. Et infra in vita Irenes: Adriano veteris Roma Papa mortuo, Leo successus est, vir reuerendus*

Es ho-

Et honorabilis, qui cum se ad Carolum Francorum Regem contulisset, ab eo tempore Roma Franci potius sunt, Carolo Leone coronato, Et Romanorum Imperatore appellato. Nam Papa Gregorius nihil sibi rei esse voluit cum impiis Ecclesiæ Constantinopolitanæ gubernatoribus, & pacem cum Francis fecit.

TERTIO, scribit IONAS Aurelianensis lib. I. de cultu imaginum (floruit autem Ionas tempore Ludouici Pij Caroli filij) Claudium Taurinensem eius hæresis patronum toto tempore, quo vixit Carolus, nunquam fuisse ausum mutire. Idemque ibidem, virum piissimum, ac sanctæ memoriæ Carolum Augustum appellat. Si ergo Iconomachi vivente Carolo, non audebant hæresim suam prædicare; defensores imaginum Carolum ut piū ac sanctum venerantur, quanta impudentia est, libros contra imagines Carolo attribuere?

QUARTO, scribit Paulus Æmilius lib. 2. histor. Francorum, necnon Regino in Chronico, in Concilio quodam Gentiliaci coacto, Pipinum Regem, Caroli magni patrem Græcorum errorem contra sacras imagines, Imperator Græci Legatis præsentibus, confutasse; ex eodem quoque Prolo constat, non diu postea ad Concilium, quod Romæ Stephanus Papa celebrauit contra eundem Græcorum errorem, misisse Carolum Magnum Episcopos duodecim præcipuis Regni, qua ergo audacia aduersarij Christianissimum Principem in Iconoclastam transformare nituntur præsertim cum Paulo Æmilio in hac parte assentiatur Magdeburgenses Cent. 8. cap. 9. col. 570.

QUINTO, constat ex historicis omnibus, & ex ipsius Caroli epistolis, & carminibus, immò ex ipsis rebus gestis, Carolum & Adrianum semper coniunctissimos fuisse. Existit adhuc Adriani epitaphium ab Imperatore Carolo non minus eleganter, quam piè descriptum; apud Onophrium in additione ad Platinam, cuius hoc est initium.

*Hic pater Ecclesia, Roma decus, in chryso auctor
Adrianus requiem Papa beatus habet.
Vir, cuius Vita, Deus; pietas, lex; gloria, Christus;
Pastor Apostolicus promptus ad omne bonum.*

Et infra:

Post patrem Carolus lacrymans hac carmina scripsit,

Tu mihi dulcis amor, te modo plango pater.

Tu memor esto mei, sequitur te mens mea semper,

Cum Christo teneas regna beata poli.

Num credibile est igitur, Carolum alterius religionis ac fidei fuisse, quam Adrianum? & in ipsum Adrianum tam acriter scripsisse, cum eum tantoperè coluerit, & post obitum laudarit?

Denique certum est, Carolum hominem Græcè & Latine peritum, prudentem & ingeniosum fuisse, libri autem isti hominis barbari, imperiti, leuis, ac penè stulti esse videntur. Nam Constantinopolim urbem notissimam in Bithynia esse dicit, cum nemo nesciat esse in Thracia, nisi fortè quia frequentes ibi terræ motus fiunt, solum mutauerit. Deinde, Concilium pro cultu imaginum Constantinopoli celebratum asserit, cum tamen Nicææ celebratum nemo sit qui nesciat, nisi qui nihil legit. Et, quod grauius est, per calumniam & mendacium multa tribuunt isti libri Nicænis Patribus, quæ nunquam dixerunt, & interdum quæ aduersarij dixerant, quale est illud, quòd Eucharistia sit imago corporis Christi, quòd non solum Patres Nicæni non defendunt, ut iste auctor somniat, sed etiam ex professo refellunt. Vnde accepit CALVINVS alterius mendacij occasionem. Quia enim Iconomachi dixerant, vnam solum imaginem adorandam, id est, Eucharistiam, atque hoc dictum Pseudo Carolus Nicæna Synodo tribuerat, Caluino placuit, ita rem totam immutare, ac dicere: *Ceterum ne suo solenni, plaudite, fabula careat, additur clausula* (nimirum à Concilio Nicæno) *Gaudeant & exultent, qui Christi habentes imaginem, sacrificium illi offerunt.* Quod est mendacium impudentissimum. Concilium enim Nicænum tantum abest, ut voluerit imaginibus sacrificium offerri, ut disertè in act. 7. declarauerit, non veram latrariam, sed honorariam tantum adorationem imaginibus deferri.

Accedat postremò, quod liber iste tanquam alter Melchisedech, est sine patre, sine matre, sine genealogia; prodiit enim repentè in lucem, nec scitur quando, aut vbi, aut quomodo, aut à quo repertus, nec habet nomen auctoris, nec

KK

impres.

impressoris, nec loci ubi impressus est. Quæ sunt omnia argumenta atque indicia fraudum: SED ESTO, sit liber Caroli Magni, quid tandem aduersarij obtinebunt? prorsus nihil. Auctoꝝ enim huius libri disertè oppugnat omnia fœdè dogmata Calvinistarum; apertè enim docet, ad Romanum Pontificem pertinere vltimum iudicium de controuersis dei, & eum non à Conciliis, sed à Deo ipso primatum habere. idem vult exorcismum adhiberi in Baptismo, templum dedicare certo ritu, orandum esse pro defunctis, Sanctos invocandos, reliquias venerandas, chris̄matis, aquæ, salisq; benedicti vs̄um in Ecclesia retinendum, in Eucharistia verè esse corpus Christi, idq; adorandum, & tãquam verum ac proprium sacrificium offerendum, quæ sunt omnes exploratæ hæreses apud aduersarios.

Si ergo volunt nos credere huic auctoꝝ, cùm docet Nicenam Synodum errasse, credant eidem ipsi, cùm asserit multa, quæ iam enumerauimus. Quod si etiam constat Carolum ipsum hunc librum scripsisse, & in omnibus Calvinistis conuenire, quid haberent aliud, quam testimonium vnius hominis laici, & militis? quod opponere vltimo Concilio generali Episcoporum, stultitia est manifesta. Nam vt rectè ait Damascenus orat. 2. de imaginibus, Christus non commisit Ecclesiam Regibus & Imperatoribus, sed Episcopis & Pastoribus.

DECIMO QVINTO, proferunt Concilia duo inter se contraria, quibus tamen præfuerunt Romani Pontifices. Nam Concilium Romanum sub Stephano VII. irritauit omnia acta Formosi Papæ prædecessoris sui; deinde Concilium Rauennense sub Ioanne IX. irritauit acta Concilij sub Stephano, & approbavit acta Formosi. Vide Sigebertum in Chronico anni DCCCC. III. Matthæum Palmerium in Chronico anni DCCC. XCIX. & Platinam in vitis horum Pontificum. RESPONDEO, quæstionem fuisse defecto, id est, an Formosus fuisset verus & legitimus Papa; & quia Stephanus malè informatus, censuit eum nõ fuisse Papam, acta eius irritauit. Quia verò Ioannes postea re melius inuestigata, inuenit contrarium, correxit errorem Concilij prioris, iuxta regulam Augustini, qui dicit; Concilia priora aliquan-

aliquando emendarià posterioribus, nimirum in huiusmodi casibus particularibus.

DECIMO SEXTO, proferunt Concilium Romanū sub Nicolao II. in quo definitum est, non solū Sacramentum corporis Christi, sed & ipsum verum Christi corpus tractari, & frangi manibus Sacerdotum, & fidelium dentibus atteri, vt patet ex can. Ego Berengarius, de consec. dist. 2. At hic est error manifestus contra resurrectionem gloriosam Christi, de qua dicit Apostolus: *Christus resurgens à mortuis, iam nō moritur.* Rom. 6. Si enim corpus Christi verum frangitur, & teritur, certè corrumpitur & moritur.

RESPONDEO, nunquam fuisse quæstionem, an Christi corpus verè, vt est in se, frangeretur manibus, & dentibus tereretur, certum enim est, & semper fuit, Christi corpus incorruptibile nunc existens, non posse frangi & teri, nisi in signo siue Sacramento, ita vt dicatur frangi ac teri, cū signum eius, id est, species panis frangitur, & teritur. At quæstio fuit, an signum, quod frangitur, & teritur, sit nudum signum, an verò contineat Christi corpus reuera. & quia Berengarius docuerat esse nudum signum, ideo Concilium constituens formam abiurationis huius erroris, voluit eum dicere, non solū Sacramentum, sed etiam verum Christi corpus frangi, & teri. quorum verborum hic est sensus, non teritur, & frangitur nudum signum, sed etiam verum Christi corpus, id est, sed signum habens realiter coniunctum Christi corpus: siue, sed etiam verum Christi corpus ibi præsens existens, frangitur, & teritur, non tamen in se, sed in signo. Quomodo etiam intelligimus, cū Chrysostomus homil. 83. in Matth. ait: *O quot, inquit, dicunt, Vellem eius formam, eius calceamenta videre. Ipsum igitur vides, ipsum tangis, ipsum comedis.*

DECIMO SEPTIMO, profert Hermannus Concilium Lateranense sub Innocentio III. in quo definitum est, habendum esse pro articulo fidei, panem & vinum in Sacramento transsubstantiari in corpus & sanguinem Christi; Ac in Concilio Ephesino dicitur anathema omnibus proferentibus aliud Symbolum.

Respondeo PRIMO, Lateranense Concilium non cōposuisse vllum Symbolum, sed tantū definiuisse vnā quæ-

stionem de fide, sicut fecerunt multa Concilia post Ephesinum. SECUNDO dico, Concilium Ephesinum dixisse anathema proferentibus aliud Symbolum, id est, contrarium Nicæno, non autem aliud, id est, nouum, & explicitius. TERTIO dico, Concilium Ephesinum prohibuisse noui Symboli compositionem Episcopis, & Conciliis particularibus, non autem summo Pontifici, aut Concilio generali; nemo enim in parem, vel maiorem, habet præcipiendi auctoritatem.

DECIMO OCTAVO, proferunt Concilium Constantiense & Basileense; nam illud sess. 13. excommunicauit omnes communicantes sub vtraque specie; istud autem concessit vtramque speciem Boëmis. RESPONDEO, quidquid sit de horum Conciliorum auctoritate, dico ea non pugnare inter se; nam Constantiense excommunicat eos, qui communicant sub vtraque specie sine licentia Ecclesiæ. Sic enim intelliguntur præcepta maiorum; non enim qui præcipit, prius se auctoritate dispensandi. Concilium autem Basileense dispensauit cum Boëmis, eisque licentiam dedit communicandi sub vtraque specie.

VLTIMO, proferunt eadem Concilia Constantiense & Basileense, quæ statuunt, Concilium esse supra Papam, & contrarium habetur in Concilio Lateranensi, sess. II. Sed hac re infra dicemus in fine huius libri.

CAPVT IX.

Soluitur obiectio ducta ex ratione.

BII CIUNT postremò eam rationem. In omni cœtu multitudinis sæpe accidit, vt maior pars vincat meliorem, igitur in Conciliis Ecclesiæ, vbi definiuntur omnia ad plura suffragia, facile fieri poterit, vt contingat error. DEINDE esto; Concilia legitima non possint errare, tamen quis nouit, an vllum fuerit vnquam legitimum Concilium? Nec enim est Concilium legitimum, nisi Episcoporum fidelium. quis autem scire potest, an qui in Concilio conueniant, habeant veram fidem, & veram ordinationem? DENIQUE; in antiquis Conciliis conue-

conuenisse Episcopos ex multis prouinciis, quæstionē propositam diligenter examinasse, subscripsisse deinde sponte sua, non aliqua vi externa coactos, & alia eiusdem generis fecisse, quæ requiruntur ad legitima Concilia, vnde nouimus, nisi ex fide historicorum? At historici (diuinis exceptis) non rarò mentiuntur, & certè non firmam & infallibilem fidem faciunt. Restat igitur, vt Conciliorum decreta sint omnia dubia.

RESPONDEMVS, in cœtibus humanis aliquando id accidere, vt maior pars vincat meliorem: in Concilio autem Ecclesiæ, vbi Spiritus sanctus præsidet: & vbi Christus est in medio eorum, qui in nomine ipsius congregati sunt, & vbi ille adest, cui dictum est ab ipsa veritate: *Rogauis pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* non est, quod tale aliquid timeatur; nam etiam si maior pars resistat meliori, vt factum est in Concilio Ariminensi, & Ephesino II. tamen nunquam vincit; mox enim irritantur eiusmodi Conciliorum acta ab eo, cui conuenit ex officio fratres confirmare, quemadmodum in prædictis Conciliis Ariminensi & Ephesino II. factum videmus.

Ad ALTERAM obiectionem respondeo, non esse necessarium, vt sciamus Episcopos, qui ad Concilium conueniunt, habere veram fidem, & veram ordinationem, sed satis esse, si non constet contrarium. Nam etiam si summus Pontifex, quod fieri non posse credimus, & omnes Episcopi, qui ad aliquod generale Concilium à summo Põtifice conuocantur, essent corde hæretici, & sola externa professione Catholici, nec verè accepissent sacri ordinis inuisibilē characterem, sed nudam impositionem manuum; tamen certissimum, Deum nunquam permissurum, vt eiusmodi Concilium in decretis suis formandis erraret; assistit enim Concilio Spiritus sanctus, non tam propter ipsum Concilium, quàm propter Ecclesiam vniuersam, quæ diuino præcepto tenetur, Episcoporum sententiam non discutere, sed venerari. Itaque ne erraret Ecclesia vniuersa, diuina prouidentia faceret, vt etiam Concilium illud Episcoporum fictorum, vellet nolle, verissimam fidem Ecclesiæ sequendam proponeret. Proinde, vt conuentus aliquis Episcoporum legitimus

mus sit, & dicatur; id solum requiritur, vt Episcopi illi conueniant, qui in Ecclesia ordinariè præsent, & Episcopi veri atque Catholici palàm ab omnibus habentur, quidquid sit de iis, quæ in cordibus eorum latent.

Quia tamen non solum scimus Deo curæ esse salutem Ecclesiæ suæ, sed etiam ex Scripturis didicimus, Dei providentiam suauiter omnia disponere: propterea certò credimus, Deum non permisurum, vt in Concilio, quod ab Ecclesia legitimum creditur, conueniant Episcopi, aut omnes, aut pro maiori parte non legitimi, aut non Catholici; esset enim vehementer durum, ac violentum (etsi non impossibile Deo, qui etiam per iumentum aliquando corripuit Prophætæ insipientiam) vt Concilium totum hæreticorum, repugnante voluntate ac sententia, decretum Catholicum conderet.

Ad **POSTREMA** objectionem quidam respondent, vt Vega in Concilium Tridentinum libro 3. cap. 39. Concilium esse legitimum, fide Catholica teneri à fidelibus, non quia id historici testantur, sed quia ipsum Concilium hoc definiuit; solent enim Concilia in initio actorum definitionem suam conuentum esse legitimum, & in Spiritu sancto congregatum.

At profectò non videtur hæc solida responsio. **PRIMO**, quia vetera Concilia non solebant in initio testari, suum conuentum esse legitimum, & in Spiritu sancto congregatum. Concilia verò quædam posteriora, vt Constantiense, Basiliense, Lateranense, Tridentinum, & alia, id quidem testantur, sed non tanquam decretum aliquod formant de fide. Nusquam enim inuenitur inter canones propriè dictos, alicuius Concilij aliquis canon, quo definiatur illud ipsum Concilium esse legitimum, à quo canones illi conditi sunt. **SECUNDO**, aut constat nobis aliunde Concilium aliquod fuisse legitimum, dum definire veller, se esse legitimum, aut non constat. Si constat, frustra conditur tale decretum; si non constat, iam de ipso decreto dubitare incipiemus; si enim ambigo, an fuerit legitimum Concilium antequam definiret se esse legitimum, ambigo etiam, an non errauerit in eo ipso decreto, quo se legitimum esse pronunciauit.

ALII igitur respondent, Concilium aliquod esse legitimum iis, qui tunc adsunt praesentes, evidens esse posse sine alia probatione. Vident enim conuenisse in vnum Episcopos, qui habentur ab omnibus veri Episcopi, & conuenisse ex variis prouinciis, & vocatos ab eo, qui habet auctoritatem, & si quid aliud requiratur ad legitimum Concilium, id etiam videre possunt; nihil enim inuisibile, vt supra diximus, requiritur. Posteris autem, vel absentibus, id ipsum est notum ex humana fide, sed certissima, & quae euidentiæ naturali aliquo modo comparari possit. Nam exempli gratia, Nicænum Concilium fuisse legitimum, non solum vnus aut alter historicus testatur, sed multi & varij scriptores eius temporis, & temporum consequentium, & Ecclesia, quae nunc est, id ipsum asserit, nec est, aut fuit, qui contrarium sentiat, aut fenserit.

Quare, quemadmodum fuisse quondam Consulem Ciceronem, Iulium Caesarem Dictatorem, Octavianum cum Antonio praelio nauali decertasse, & alia id genus, etsi ex fide humana pendeant, tamen aded certa sunt, vt euidentiæ quandam habere videantur: Sic etiam Concilia Ecclesiae, quae nos legitima fuisse dicimus, tot habent testimonia omnium aetatum, vt nihil dubitationis in animis nostris relinquunt, quod minus credamus, talia fuisse, qualia dicuntur.

Quare cum ex fide Catholica habeamus, Concilia legitima a summo Pontifice confirmata, non posse errare, & ex naturali euidentiæ, aut ex fide humana certissima sciamus, Concilium Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum I. & alia huiusmodi legitima, & a summo Pontifice approbata fuisse, id certè sequitur, vt huiusmodi Conciliorum decreta certa fide credamus. Vide, si placet, de haere Melchiorem Canum libro 6. de locis, cap.

vt. in solutione decimi argumenti.

CAPVT X.

Concilia particularia, non probata à summo Pontifice, non omnino certam fidem facere.

SEQVITVR iam altera quæstio, num videlicet Concilia à summo Pontifice non confirmata, certam fidem faciant; quæ non est controuersa inter Catholicos & hæreticos, & vix etiam inter Catholicos; ideo rem totam breuiter explicabimus, ac primùm de Conciliis particularibus, deinde de generalibus agemus.

De Prouincialibus igitur duo ex communi sententia Catholicorum asserimus, posse eiusmodi Concilia absolute errare, tamen magnæ esse auctoritatis, ita vt temerarium sit eis non acquiescere. Quod eiusmodi Concilia possint errare, testis est Carthaginense Concilium sub Cypriano, quod fuit nationale, celeberrimum, legitimum, Episcoporum LXXXV. quorum pleriq; Martyres, aut Confessores erant, vt patet ex epistola Cypriani ad Iubaianum, & tamen errauit. SECUNDO, testis est V. Synodus Romana sub Symmacho, vbi legimus, Concilia prouincialia, quia præsentiam papæ non habent, valetudinem perdidisse. TERTIO, Proferunt in Chronico anni CCCC. XX. dicit, hæresim Pelagianam à Concilio Africano CC. XVII. Episcoporum damnatam, non prius ab Ecclesia totius orbis damnatam, quam Zozimus Papa decreta Concilij illius probasset. Vnde etiam Augustinus lib. 2. retract. cap. 50. non dicit, hæresim Pelagianam à Conciliis Africanis, quæ particularia erant, damnatam, sed à Pontificibus Innocentio, Zozimo, cooperantibus Africanis Conciliis. QUARTO, cur Concilia generalia errare non possint; duplex est causa præcipua; Prima, quia Concilium generale totam Ecclesiam representat, & ideo ipso errante tota Ecclesia erraret; Secunda, quia Concilium generale non fit sine summo Pontifice, pro quo Christus orauit, vt non deficeret fides eius: At nulla harum causarum locum habet in Concilio particulari.

Sed contra OBJICIES; nam cap. Ad abolendam, extra de hæreticis, excommunicantur omnes illi, qui iudicantur hære-

hæretici ab Ecclesia Romana, vel à Concilio prouinciali, aut dicecesano; Concilia igitur prouincialia & dicecesana faciunt dogmata de fide, alioqui non esset hæreticus, qui ea negaret.

RESPONDEO, duobus modis posse iudicari de hæresi; VNO modo, de ipsa hæresi secundum se, & quasi in abstracto, vt cum quæritur, an sit hæreticum, hoc aut illud dicere; ALTERO modo, in ordine ad hominẽ hæreticum, vt cum quæritur, an hic inciderit in hæresim ab Ecclesia damnatam. Quamuis igitur Concilia prouincialia, vel dicecesana, non possint dogmata fidei constituere, tamen possunt iudicare, an aliquis inciderit in hæresim manifestam, sicut etiam iudicant inquisitores. Ad hunc finem collectum fuit Concilium Aquileiense tempore Ambrosij; nihil enim ibi definitum est, nisi Palladium quendam verũ esse Arii discipulum: & de hoc videtur præcipuè agere caput illud, Ad abolendam, de hæreticis. Etsi enim hoc iudicium non sit infallibile, tamen sufficit ad excommunicandum.

Præterea SECVNDO dico, posse etiam Concilia particularia censere de hæresi secundum se, quando res est facilis, & in qua omnes ferè Doctores conueniunt; quomodo Concilium Antiochenum olim iudicauit de hæresi Pauli Samosateni apud Eusebium lib. 7. histor. cap. 24. conuenerunt enim vndiq; Episcopi, non tanquam ad rem dubiam, sed tanquam ad manifestum lupum de ouili Christi eiiciendum. Etsi enim hoc iudicium non sit prorsus infallibile, tamen debent priuati homines acquiescere eiusmodi iudicio, & si secus egerint, meritò excommunicantur, donec non iudicauerit aliter Apostolica sedes, vel Concilium vniuersale.

Deniq; TERTIO dico, posse etiam Concilia particularia definire dogmata verè dubia, & eorum decreta esse firma, si id faciant ex cõmissione Apostolicæ sedis, vt fecerant Patres Concilij Arausici II. & Toletani I. tempore Leonis I. & Synodi Complutensis, tempore Sixti IV. de quo vide summam Conciliorum. Vel saltem si decisionem suam mittat ad Romanum Pontificem, & ab eo confirmationẽ accipiant; quomodo constat factum esse in Concilijs Mileuitano & Carthaginensi, ex Augustino epist. 90. 91. 92. 93. Immo credibile est, nullũ Concilium particulare definiisse aliquid de fide,

sine approbatione Apostolicæ sedis. de his omnibus intelligi potest illud cap. Ad abolendam.

Quod autem Concilium particulare non expressè confirmatum, faciat argumentum adedò probabile, vt temerarium sit ei non acquiescere; planum est PRIMO, quia in VII Synodo act. 3. & in VIII. Synodo act. ult. can. 1. honorantur Synodi locales, & suscipiuntur, nec fit mentio ibi confirmatorum, vel non. SECUNDO, quia plurima horum Conciliorum, vt Toletana, Bracharenfis, Arelatensis, Hispalensis, &c. videntur ipso vsu Ecclesiæ quodammodò probata. TERTIO, quia si aliquot sancti Patres casu in eandem sententiã conuenientes, faciunt argumentum probabile, quantum magis L. aut LX. Episcopi simul conuenientes, & inuocato Spiritu, aliquid communi consensu statuentes?

CAPVT XI.

Concilia generalia, ante confirmationem summæ Pontificis, errare posse, nisi Patres in definitione sequantur Pontificis instructionem.

AM verò de Conciliis vniuersalibus variæ sunt opiniones. Parisienses enim, & illi omnes docent, Concilium esse supra Papam, & alij præterea alij existimant, Concilia generalia legitima non posse errare, etiam ante confirmationem Pontificis. Contrarium docent alij, vt Caietanus in Apolog. parte 2. cap. 21. Turrecremata lib. 3. cap. 32. 33. 34. & 38.

Nota duo. PRIMO, Legatos aliquando mitti ad Concilium cum instructione sedis Apostolicæ, sicut legimus factum in Concilio IV. VI. & VII. aliquando sine instructione, vt factum est in Concilio Tridentino. cuius ratio est, quia in illis primis Conciliis vna tantùm quæstio tractabatur, & ideo facile poterat Pontifex explicare Legatis, quæ esset sententia sua de illa quæstione. At in Concilio Tridentino, tot quæstiones, & tam variæ tractandæ erant, vt nõ posset commo- dè eiusmodi instructio haberi.

SECUNDO nota, posse quatuor modis contingere, vt fiat genera-

generalis Concilij definitio. PRIMO, ut Patres consentiant, & definiant, dissentientibus Legatis Apostolicæ sedis. SECUNDO, ut definiant consentientibus Legatis, sed contra instructionem Pontificis agentibus. TERTIO, consentientibus omnibus, etiam Legatis, sed qui non habuerunt certam instructionem. QUARTO, consentientibus omnibus cum Legatis habentibus, & sequentibus Papæ instructionem.

Ac de PRIMO, & SECUNDO modo nulla est difficultas. Constat enim talia Concilia errare posse; nam imprimis, de facto erravit Concilium Ephesinum II. quod repugnantibus Legatis Papæ Leonis definire voluit, ut patet ex epistola B. Leonis 24. & 25. & c. Item Concilium Constantinopolitanum tempore Nicolai I. erravit, cum Legati Nicolai contra instructionem Papæ egerint; ut patet ex epistola Nicolai ad Patriarchas, & ceteros Episcopos Orientis, & ex Zonara in vita Michaëlis Imperatoris. SECUNDO, eiusmodi Concilia, non solum non confirmata, sed etiam reprobata dici debent; idem enim est, siue Pontifex expressè Concilium reprobet, siue Concilium agat contra Pontificis sententiam. Constat autem Concilia reprobata à Pontifice nullam habere auctoritatem, & multis exemplis ostendit Gelasius in tomo de Anathemate, & in epistola ad Episcopos Dardaniæ. TERTIO, non possunt dici legitima Concilia, quæ pugnant cum suo capite; & similiter quando consentiunt Legatis agentibus contra informationem; quia tunc Legati non agunt, ut Legati, cum non agant nomine Pontificis; disertè enim B. Leo in epist. 45. ad Pulcheriam; & Agatho in epistola ad Imperatorem, quæ lecta est in VI. Synodo, act. 4. affirmant se non dare auctoritatem Legatis, nisi agant secundum sibi traditas regulas.

De TERTIO modo res est sub opinione. Ego tamen existimo tale Concilium posse errare, neque esse infallibile eius iudicium ante confirmationem Pontificis. PRIMO, quia sententia eius Concilij non est ultimum iudicium Ecclesiæ, & tamen si non posset errare, esset ultimum, & irretactabile iudicium. non esse autem ultimum iudicium horum Conciliorum, planum est. Nam eiusmodi Concilia ad Pontificem mittuntur, & Pontifex Concilium approbare potest, vel reprobare, ut patet ex Gelasio in epistola ad Episcopos Dardaniæ,

niæ,

niæ, & ex Nicolao in epistola ad Michaëlē, & ex praxi Conciliorum petentium confirmationē; ac nominatim ex Bulla Pij IV. in qua confirmat Tridentinum Concilium, de qua re Turrecremata lib. 3. cap. 34.

Præterea SECUNDO, firmitas Concilij nascitur ex consensione, & coniunctione corporis cum capite. at caput nondum aperuit sententiam suam; etsi enim Legati præsumunt nomine Pontificis, tamen non sunt reuera Pontifices, nec sciunt quæ sit mens Pontificis, nec habent illud priuilegium non errandi, quod habet Pontifex.

TERTIO, Concilium Basileense sess. 2. vnà cum Legato Pontificis communi consensu statuit, Concilium esse super Papam, quod certè nunc iudicatur erroneum.

QUARTO, potest errare Concilium, quod aliquid definit contra instructionem Pontificis, vt de facto errauit Concilium Constantinopolitanum, consentientibus etiam error Legatis Nicolai I. ergo potest etiam errare, quando nulla habetur instructio; nam non tenentur Episcopi in Concilio, qui illam instructionem, alioqui non essent iudices, neque essent libera suffragia.

At OBJICIUNT; eiusmodi Concilium est generale legitimum, & vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ergo errare non potest. Respondet CANVS, Concilium non posse errare eo modo, quo Ecclesia non potest errare, id est, sicut Ecclesia non potest errare in iis, in quibus omnes de Ecclesia conueniunt, sic etiam Concilium non potest errare in iis, in quibus omnes de Concilio conueniunt. At CONTRA; nam Ecclesia non potest errare quoad fidem personalem, & ideo in eo solùm non potest errare, in quo omnes conueniunt. At Concilium non potest errare in iudicio de fide, id est, in decreto formando. est autem verum decretum Concilij, quod fit à maiori parte, alioqui nullum esset legitimum Concilij decretum, cum semper aliqui dissentiant: ergo Concilium absolute dicitur errare, quando erat maior pars, quæ format decretum. Quare alia ratione soluendam esse obiectionem existimo.

DICO igitur, Concilium illud non posse errare, quod absolute est generale, & Ecclesiam vniuersam perfecte repræsentat; eiusmodi autem Concilium non est, antequam ad sit
sen-

sententia summi Pontificis. Nam Episcopi ceteri repræsentant quidem corpus Ecclesiæ, & quod illi faciunt, corpus Ecclesiæ facere censetur; at Legati Papæ non ita repræsentant caput Ecclesiæ, id est, ipsum Papam, ut quod ipsi faciunt, absolute censetur fecisse Papa, alioqui nulla requireretur confirmatio; sed solum repræsentant Pontificem, tanquam vicarij, & internuncij ipsius, qui ad ipsum referre debeant, cum oriuntur dubia, & sententiam eius expectare, & exequi. Itaque tale Concilium cum non repræsentet absolute auctoritatem capitis, non nisi imperfecte totam Ecclesiam repræsentat.

Quod si quis omnino velit eiusmodi Concilium absolute totam Ecclesiam repræsentare, is respondere poterit, Concilium generale non censi proflus absolutum, nisi post confirmationem Pontificis; cum autem dicitur Concilium generale non posse errare, & eius decreta certam fidem facere, id esse intelligendum, quando absolutum fuerit penitus, & ab omnibus obfignatum.

OBIICIUNT SECUNDO, quod Concilia dicant anathema contrarium sentientibus, antequam confirmentur. **RESPONDEO**, illa quidem dicere anathema, sed intelligere, illud vim habiturum, si fuerit à Pontifice confirmatum, sicut quando Iudex, à quo appellari potest, fert sententiam mortis in aliquem, intelligitur illum debere mori, nisi Princeps sententiam retractet.

DE QUARTO modo vix dubium esse potest; videtur enim esse certum, tale Concilium non posse errare. primum enim in tali Concilio inuenitur expressus cōsensus capitis, & membrorum, ac proinde totius Ecclesiæ, quæ sine dubio errare non potest; neq; obest, quod instructio illa à Pontifice data non videatur definitiua sententia Apostolicæ sedis; nam quando Concilium consentit Pontificis sententia, formaturq; decretum à Legatis nomine Pontificis, tunc incipit esse sententia definitiua, & vltima, non solum Concilij, sed etiam Pontificis, neque potest Pontifex eam retractare; nam certo intelligit, sententiam suam fuisse à Deo, quando à Concilio approbatur, ut dicit S. LEO in epist. 63. ad Theodoretum: *Quæ, inquit, Dominus nostro prius ministerio defuisset, & uniuersa fraternitatis irretractabili firmanst assensu, & vere à se prodire*

dit

dire ostenderet, quod prius à prima omnium sede formatum totius Christiani orbis iudicium recepisset, et in hoc quoque capituli membra concordent, &c.

Quod ut melius intelligatur, sciendum est, Pontifici mittere solere legatos instructos de sententia Apostolicæ sedis cum ea conditione, ut si Concilium consentiat iudicio Apostolicæ sedis, formetur decretum; sin minus, differat decreti formatio, donec Romanus Pontifex consultus spondeat. Id quod patet ex Concilio Chalcedonensi; nam act. 3. cum Concilium consensisset iudicio Pontificis de depositionem Dioscori, mox Legati his verbis formaverunt decretum: *Sanctissimus ac beatissimus Papa, caput & suaveris Ecclesia Leo, per nos Legatos suos, sancta Synodo consentiens Petri Apostoli præditus dignitate, qui Ecclesia fundamentum ac petra fidei, & celestis regni ianitor nuncupatur, Episcoporum dignitate Dioscorum nudavit, & ab omni sacerdotali operibus fecit extorrem.*

Deinde actione 16. cum Concilium aliquid statueret contra instructionem Pontificis, Legati dixerunt, debet prius id significari Apostolicæ sedi, quando ergo Concilium definit aliquid, sequens expressam sententiam Pontificis idem est, ac si confirmatum esset.

Accedit ad hæc, quod Concilium Chalcedonense legatos ad Leonem, quæ habetur act. 3. dum petit confirmationem decretorum, apertè dicit, se scribere Pontifici, & petere confirmationem, quoniam præter decretum de fide contra Dioscorum, alia etiam quædam statuerunt sine expressa Pontificis sententia, itaque solum petunt confirmationem eorum quæ definierant præter Pontificis sententiam. Ipse etiam Leo in epist. 61. ad Concilium Chalcedonense, qua illud confirmat, indicat non fuisse opus sua confirmatione, nisi quia dubitabant aliqui, an reuera cum eius consensu factum fuisset decretum Concilij; qua etiam ratione confirmavit Pontifex multa alia similia Concilia, non quia errare potuerant, sed ut omnibus certius constaret, quæ Legati egerant, verè à mandato expresso Pontificis egisse.

Denique in eiusmodi Conciliis, non expectata alia confirmatione Pontificis, mox fit exequutio, id est, damnantur qui contrarium sentiunt, ut manifesti hæretici, & deponuntur

tur ab episcopatu, vel sacerdotio. Ita in Nicæno Concilio damnati sunt & in exilium acti sex Episcopi vnâ cum Ario, vt scribit Ruffinus lib. 10. historiæ, cap. 5. In Ephesino Concilio damnatus, & depositus est Nestorius, vt Euagrius testatur lib. 1. cap. 4. In Chalcedonensi, action. 3. depositus est Dioscorus, & action. 4. decem Episcopi Ægyptij iudicantur hæretici, quia nolebant acquiescere decreto prolato action. 3. In Concilio V I. act. 8. & 12. damnatur, & deponitur, & in exilium eiicitur Macharius Patriarcha Antiochenus cum aliquot suis discipulis, & act. 15. damnatur, & deponitur Polychronius Presbyter. At si Concilia ista ante cõfirmationem Pontificis errare potuissent, non fuissent illi manifesti hæretici, qui ante confirmationem resistebant.

CAPVT XII.

An sit maior auctoritas Concilij, quàm Scriptura.

DIXIMVS de auctoritate Conciliorum absolute considerata, nunc de eadem dicendum est per comparisonem ad alia fidei principia, id est, ad verbum Dei scriptum (nam de traditionibus eadem est ratio) & ad Pontificem. Et quidem hæretici huius temporis passim clamant nos subiicere Scripturâ Conciliis. CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 9. §. 14. *Subiicere in eum modum, inquit, Dei oracula hominum censura, vt ideo rata sint, quia placuerint hominibus, blasphemia est indigna, quæ cõmoreretur.* Similia apud alios passim inueniuntur. Ceterum hæc non nostra blasphemia, sed ipsorum impostura est, Catholici enim Scripturam sacram non subiiciunt, sed anteponunt Conciliis; neque in hoc vlla controuersia est. quod si interdum Catholici aliqui dicunt, Scripturam pendere ab Ecclesia, siue à Concilio, non intelligunt quoad auctoritatem, & secundum se, sed quoad explicationem, & quoad nos.

Observandum est igitur, multiplex esse discrimen inter Scripturam sacram, & Conciliorum decreta, ex quibus intelligitur, Scripturâ præponi Conciliis. PRIMVM est, quod Scriptura est verbum Dei immediatè reuelatum, & scriptum quo-

quodammodo Deo dictante, iuxta illud 2. Pet. 1. *Spiritu sancto inspirante loquuti sunt sancti Dei homines.* Et 2. Tim. 3. *Omnia Scriptura diuinitus inspirata.* Quod tamen non sic intelligendum est, quasi semper scriptores sacri, nouas reuelationes habuerint, & scripserint ea, quæ antea ignorabant. Constat enim Euangelistas Matthæum & Ioannem scripsisse ea, quæ viderunt; Marcum & Lucam ea, quæ audierunt. Lucas ipse fatetur initio Euāgelij: *Sicut tradiderunt, inquit nobis, qui ab initio ipsi viderunt.*

Dicuntur igitur scriptores sacri habuisse immediatam reuelationem, & scripsisse ipsius Dei verba, quia vel noua quædam & antea incognita eis reuelabantur à Deo, iuxta illud Psal. 50. *Incerta & occulta sapientia tua manifestasti mihi.* Vel Deus immediatè inspirabat, & mouebat scriptores scribenda ea, quæ viderant, vel audierāt, & eos dirigebat, ne aliquo modo errarent. Vt enim dicitur verè epistola principis, quæ à principe dictatur, etiamsi is, qui eam scripsit, aut nesciebat, quæ scripturus erat; ita dicitur, & est immediatè Dei verbum, quod scriptum est ab Euangelistis, *Deo inspirante, & dirigente, licet scripserint ea, quæ viderant, vel audierant.* At Concilia non habent, neq; scribunt immediatas reuelationes, aut verba Dei, sed tantùm declarant, quod sit verbum Dei scriptum vel traditum, & quomodo interpretari debeat, & præterea ex eo per rationem deducunt conclusiones. Itaq; Concilia cùm definiunt, qui sint libri canonici & diuini, nō faciunt eos esse infallibilis veritatis, sed declarant solùm esse tales.

Sic etiam Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 1. cùm definiuit, verba illa: *Hoc est corpus meum,* intelligi propriè, non figuratè, nō edit, sed declarat verbum Dei. Et cùm Nicænum Concilium definiuit, Christum esse homouisionem Patri, deduxit conclusionem ex Scripturis, in quibus disertè continetur vnum esse Deum, & Patrem esse Deum, ac Filium esse Deum ex quibus sequitur necessariò Patrem, & Filium eiusdem esse substantiæ, & diuinitatis. Et similiter Concilium sextum cùm definiuit in Christo duas esse voluntates, diuinam & humanam, deduxit conclusionem ex Scriptura, in qua habetur, Christum esse perfectum Deum, & perfectum hominem.

ALTERV

Negari alius potest
sed in dicitur in Psal.
omnis dicitur sic non
abom. q. euange.
iste, qui in dicitur
quod dicitur in dicitur
non scripserunt
ea quæ viderant
& audierant.

ALTERVM discrimen ex hoc primo oritur, & est; quod scriptores sacri non debuerunt multum laborare in suis libris edendis; satis enim erat, si laborarent scribendo, vel dictando, si edebant vaticinia; vel ad summum reuocando ad memoriam, quæ viderant, vel audierant, & cogitarent verba, quibus ea scriberent, si scribebāt historias, vel epistolas, vel aliquid simile. At Patres in Conciliis debent rem ipsam querere, id est, conclusiones inuestigare disputando, legendo, cogitando. Vnde Act. 15. legimus in primo Concilio magnam conquisitionem fuisse factam. Idem testatur de Nicæno Concilio Ruffinus lib. 10. cap. 5. hist. Ecclesiasticæ, quocirca Act. 15. dicunt Patres Concilij: Visum est Spiritui & nobis, id est, Spiritu sancto nostram industriam & diligentiam adiuuante. at scriptores sacri soli Deo tribuunt ea quæ scribunt, ac propterea tam sæpe repetebant Prophetæ illud: Dicit Dominus.

TERTIVM est, quod in Scriptura nullus potest esse error, siue agatur de fide, siue de moribus, & siue affirmetur aliquid generale, & toti Ecclesiæ commune, siue aliquid particulare, & ad vnum tantum hominem pertinens; tam enim est certum & de fide, sine gratia Spiritus sancti neminem saluari, quàm Petrum, Paulum, Stephanum, & quosdam alios verè Spiritum sanctum habuisse, & saluos esse, vtrumq; enim eadem Scriptura verissima testatur. at Concilia in iudiciis particularibus errare possunt.

QUARTVM est, quod in Scriptura non solum sententiæ, sed etiam verba omnia & singula ad fidem pertinent. Credimus enim nullum esse verbum in Scripturâ frustra, aut non rectè positum. At in Conciliis maxima pars actorum ad fidem non pertinet. non enim sunt de fide disputationes quæ præmittuntur, neque rationes quæ adduntur, neque ea quæ ad explicandum & illustrandum adferuntur, sed tantum ipsa nuda decreta; & ea nõ omnia, sed tantum quæ proponuntur tanquam de fide. Interdum enim Concilia aliquid definiunt, non vt certum, sed vt probabile, vt Concilium Viennense, quod decreuit tenendum, vt probabilius, infantibus in Baptismo infundi gratiam & virtutes, vt haberet Clement. vni. de summa Trinitate, & fide Catholica. Quando autem decretum proponatur, tanquam de fide, facile cognoscitur

scitur ex verbis Concilij; semper enim dicere solent, se replicare fidem Catholicam; vel hæreticos habendos, qui contrarium sentiunt; vel quod est communissimum, dicunt an-
thema, & ab Ecclesia excludunt eos, qui contrarium sentiu-
unt. Quando autem nihil horum dicunt, nõ est certum res
esse de fide.

Denique, in ipsis decretis de fide, non verba, sed sensus
tantum ad fidem pertinet; non enim est hæreticum dicens
in canonibus Conciliorum aliquod verbum esse superu-
caneum, aut non rectè posurum, nisi forrè de ipso verbo
decretum formatum, ut cum in Concilio Nicæno decre-
runt recipendam vocem *ὁμολογῶν*. & in Ephesino voce
θεοτόκον.

QUINTVM est, quod Scriptura non eget approbatione
Pontificis ut sit authentica, sed tantum ut innotescat eius a-
uctoritas; at Concilia etiam legitima, & generalia non se-
rata nisi à Pontifice confirmantur, ut ostendimus quæstione
superiori.

SED OBJICIUNT quidam, Gratianus dist. 19. can. in
nonicis. affirmat epistolas Pontificum decretales numerari
debere inter Scripturas canonicas; & d. 20. can. Decretales
dicit Conciliorum canones eiusdem esse auctoritatis
epistolis decretalibus; ergo etiam canones Conciliorum
numerantur inter canonicas Scripturas; non ergo Scrip-
tura præponuntur Conciliis Præterea S. Gregorius lib. 1. epistola
dicit se venerari quatuor prima Concilia, ut quatuor libros
Euangeliorum.

RESPONDEO ad Gratianum dupliciter. PRIMÒ, eum
esse deceptum ex depravato codice, quem ipse habuit
Augustini; tribuit enim illum canonem Augustino libro
doctrin. Christ. cap. 8. codices autem veri, & emendati
Augustini, non habent ut Gratianus refert, sed longè aliter
non enim Augustinus dicit epistolas eas esse Scripturam ca-
nonicam, quas Apostolica sedes dare, vel accipere solet, ut
Gratianus legit, sed iudicium de Scripturis sanctis pertine-
re ad Ecclesias, atque ad eas potissimum, quæ Apostoli-
cas sedes, vel epistolas accipere meruerunt, quales sunt Ro-
ma, in qua sedit Petrus, & ad quam scripsit Paulus; Ephesus,

in qua sedit Ioannes, & ad quam scripsit idem Paulus; & aliarum quædam.

Dico SECUNDO, Gratianum, etiam hoc errore posito, non voluisse dicere, decreta Pontificum esse proprie Scripturas sacras, & canonicas, ut sunt Evangelia, vel Psalmi, sed esse Scripturas sacras, ut distinguantur à prophanis, & canonicas, ut distinguantur à scriptis sacris Patrum, quæ non sunt regule, nec habent auctoritatem obligandi. licet enim canones Pontificum & Conciliorum distinguantur, & postponantur Scripturæ diuinæ; tamen suo modo sunt & dici possunt scripta sacra, & canonica, quomodo septima Synodus, actio. 3. vocat decreta Conciliorum diuinitus inspiratas constitutiones. Immo Innocentius, cap. Cum Martha, extra de celebratione Missarum, vocat Scripturam sacram sententiam illam Augustini: Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre. serm. 17. de verbis Apostoli. Quod autem Gratianus senserit Conciliorum decreta non esse æquanda diuinis Scripturis proprie dictis, patet ex 36. causa, q. 2. can. Placuit, ubi Hieronymi sententiam, quia munita erat testimonio diuinæ Scripturæ, anteponit Concilij decreto.

Ad Gregorium respondeo, illud sicut sonare similitudinem, non æqualitatem, ut illud Matth. 5. Estote perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est. Vel si æqualitatem sonet, dicendum erit, non comparari à Gregorio Concilia cum Evangeliiis in omnibus, sed tantum in ipsa certitudine eorum, quæ in Scripturis dicuntur, & in Conciliis definiuntur. Cum enim vtraque sint infallibilis veritatis, æquè certa dici possunt, sed iam quandoquidem Concilia non sunt maioris auctoritatis, quàm Scripturæ, restat ut illud explicemus, utrum saltem maioris sit, Concilij œcumenici, quàm summi Pontificis auctoritas.

CAPVT XIII.

An Concilium sit supra Pontificem.

VAESTIO hæc exorta est tempore Concilij Pisani, quia cum duo Pontifices, qui simul sedebant in schismate, Gregorius XII. & Benedictus XIII. non videbantur serio cogitare de tollendo

schismate per spontaneam abdicationem, quemadmodum ante Pontificatum uterque vouerat, & iurauerat, Cardinales vtriusque partis secesserunt Pisam, & tractare cœperunt, an sibi liceret inuitis Pontificibus illis Concilium generale conuocare, & eos Pontifices deponere. Meminit **Antonius** huius disputationis, quæ Florentiæ habita est, 3. part. sum. hist. tit. 22 cap. 5. §. 2.

Deinde, cum paulò post fieret **Concilium Constantiense**, & Ioannes XXIII. qui solus ad Concilium accesserat, Concilio clam discessisset, atque ita Concilium sine capite remansisset, tractare Patres cœperunt, an Concilium posse inuitum Pontificem iudicare, & deponere. Sed maximè controversia creuit tempore **Concilij Basileensis**. quia enim **Eugenius** Papa IV. **Concilium Basileense inchoatum dissolui** volebat, & impedire, ne ulterius progredereetur, cœperunt Patres quærere, an teneretur obedire Pontifici, an Pontifex potius teneretur obedire ipsis, id est, generali Concilio, quoniã paulò antè viderant duos Pontifices Ioannẽ XXII & Benedictum XIII. depositos fuisse per Concilium Constantiense, & sic impositum finem maximo schismati; cœperunt metuere, ne si Pontifex nõ teneatur obedire Concilio iterum schisma renouaretur, & sine vlllo remedio Ecclesia remaneret. Itaque hac occasione tunc plurimi in eam sententiam iuerunt, vt Concilium esset supra Pontificem. Sed dum voluerunt schismatibus viam præcludere, ipsi nonnullum schisma fecerunt, **creato Pseudopapa Felice V.** qui postea cognito errore abdicauit se Pontificatu; & quamuis postea in Concilio Florentino, & Lateranensi vltimo videatur questio definita, tamen quia **Florentinum Concilium, non ita expressè hoc definiuit, & de Concilio Lateranensi, quod expressissimè rem definiuit, nonnulli dubitant, an fuerit verè generale; ideo vsque ad hanc diem questio superest, etiam inter Catholicos.**

Obseruandum est autem, duobus modis posse comparari Papam cum Concilio: Vno modo, vt sumatur ab vna parte solus Papa verus & indubitatus, ab altera Concilium generale, cui præsit Papa per se, vel per legatos, ita vt nihil definiatur sine cõsensu ipsius: ALTERO modo, vt sumatur ab vna parte solus Papa, ab altera Concilium generale, cui Papa nec

per se, nec per suos legatos præsit. Intellego autem non præsidere per suos legatos, etiam quando legatus quidem ab eo missus præest Concilio, sed agit contra ipsius Pontificis voluntatem, tunc enim non est verè eius legatus, licet pro tali se gerat.

Quæstio præsens, licet nonnullis videatur præcipuè versari circa priorem comparationem, quippe qui existimant Concilium sine Papa non esse verum Concilium, & proinde sine dubio Papam esse maiorem tali Concilio; tamen reuera quæstio præcipua est de posteriore comparatione. Quod patet PRIMO, quia ista quæstio introducta est propter Pontificum depositionem, id est, ad inquirendum, an Papa etiam inuitus à Concilio iudicari, damnari, & deponi posset. Ad hunc autem finem superuacanea est illa quæstio, an Concilium cum Papa, sit maius solo Papa, nam siue sit maius, siue minus, nunquam iudicabit, neq; damnabit, neque deponet inuitum Papam. Quomodo enim hoc illud Concilium faceret, quod nihil agit sine consensu Papæ? Num Papa seipse inuitum volet iudicari, & damnari?

SECUNDO, idem patet ex Concilio Basileensi; nam Basileenses Patres, qui definiunt Concilium esse supra Papam, suum Concilium Basileense asserebant esse supra Eugenium Papam eo tempore, quo in Concilio neq; Papa, neque eius legatus aderat, quin etiam Papam omnibus modis repugnantem deponere aggressi sunt.

Hæc ergo est præcipua quæstio, & sola tractanda; nam ex huius explicatione patebit etiam quid sit dicendum de priori. Qui enim docent Papam esse supra Concilium sine ipso celebratum, iidem docent parem esse auctoritatem in solo Papa, & in Concilio cum Papa intensiuè, licet extensiuè sit maior in Concilio: & proinde non posse à tali Concilio Papam iudicari, vel damnari, nec eiusmodi Concilij decretis eum obligari coactiuè, sed tantum directiuè, & posse in eis dispensare, exceptis decretis de fide, quæ immutabilia sunt. Ratio horum est, quia par in parem non habet potestatem. QVI verò docent Concilium sine Papa esse supra Papam, docent etiam consequenter, Concilium cum Papa esse supra Papam, & obligare Papam, tamen si ipsi iidem fatentur, posse Papam tanquam ministrum Ecclesiæ dispensare in præce-

ptis Concilij generalis, sed si malè dispensauerit, posse corrigi & puniri postea à Cōcilio generali. Hac ergo prima comparatione omiſſa, ſola ſecunda tractanda eſt.

CAPVT XIV.

Explicantur opiniones diuerſe.

PORRO de propoſita quæſtione tres inuenio auctorum ſententias. PRIMA eſt Concilium eſſe ſupra Pontificem, id quod aſſerunt in primis omnes hæretici huius temporis, & nominatim Hermannus Hamelmannus id probare conatur multis argumentis lib. 3. cap. 13. Prolegomenorum. Idem aſſeruit Cardinalis Cameracenſis, Ioannes Gerſon, Iacobus Almainus, alij nonnulli in ſuis tractatibus de poteſtate Eccleſiæ. Ita Nicolaus Cuſanus in tractatu de concordantia canonum lib. 2. cap. vlt. Panormitanus in cap. Significasti, extra de electione, & ibidem magiſter eius Cardinalis Florentinus, Abulentiſis in cap. 18. Matth. q. 108. & in defenſorio triū concluſionum, & quidam alij.

Vt autem hæc ſententia intelligatur, notandum eſt eſſe fundamenta huius opinionis. PRIMVM eſt, Papam eſſe propriè caput Eccleſiæ vniuerſæ ſimul congregatæ, quod nõ eodem modo intelligunt hæretici, & alij auctores. Hæretici enim volunt Papam nullo modo eſſe caput Eccleſiæ totius, ſed tantùm Episcopum ſuæ Eccleſiæ particularis & ad ſummum, Patriarcham Occidentis.

At alij auctores citati docent, Papam eſſe caput & patrem ſingulorũ Chriſtianorum, & ſingularum Eccleſiarum ſi ſeorſim ſumantur, non autem totius Eccleſiæ ſimul congregatæ in Concilio generali. Tunc enim Eccleſia accipitur quaſi formam quandam corporis, & tota poteſtas, quæ eſt ſparſa in variis membris, ibi vnitur, ita vt comparare Papam cum ceteris Chriſtianiſ ſeorſum ſumptis, ſit cõparare membrum nobiliſſimum cum minus nobili: at comparare Papam cum Concilio ſit comparare partem cum ſuo toto, & proinde minus cum maiore.

Et ne dicamus, Concilium ſine Papa non eſſe totum perfectum

fectum, sed corpus sine capite, addunt secundum fundamentum, quod est, supremam Ecclesiasticam potestatem esse tam in Concilio, quam in Papa, sed in Concilio principaliter, immediatius, & immobiliter. Dicunt enim Christum immediate omnem potestatem soluendi, & ligandi tribuisse Ecclesie, & cum Ecclesia semper duret, immobiliter in ea semper manere hanc potestatem: quia tamen non potest Ecclesia semper congregata manere, & exercere per se hanc potestatem, instituit Christus summum Pontificem, tanquam instrumentum generale ad omnes actiones Ecclesie, & in eo posuit hanc potestatem summam, ut eam exerceat nomine Ecclesie.

Differunt quidem inter se hi auctores, quod aliqui ponunt hanc potestatem formaliter, & subiectiue in solo Pontifice, in Ecclesia autem ponunt eam, ut in fine, quia est propter Ecclesiam, & ut in regulante, quia Ecclesie est regulare, & dirigere Papam, cum ipsa non possit errare, Papa autem possit; ac denique, ut in supplente, quia deficiente Papa propter mortem naturalem, aut civilem, Ecclesia supplet eius officium.

Alij vero volunt esse formaliter, & subiectiue principaliter in Ecclesia, instrumentaliter in Pontifice, conueniunt tamen in eo omnes, ut doceant esse hanc potestatem immediate in Ecclesia, & proinde mortuo Papa, vel deposito, vel nolente adesse Concilio, Concilium non propterea esse corpus imperfectum, sed perfectum, & habere potestatem Papalem definiendi de fide, sanciendo leges, dandi indulgentias, &c. ex quibus deducunt, Concilium esse supra Papam, & posse ipsum iudicare, & punire; & idem esse querere, an Papa sit maior Concilio, ac si quereretur, an pars sit maior suo toto.

Denique, volunt Papam esse in Ecclesia id, quod est Dux Venetiarum in republica Veneta, vel Magister generalis in aliqua religione. Constat enim Ducem Venetum esse supra singulos magistratus, & supra singulos senatores, & ciuitates Venetas, non tamen supra totum senatum simul collectum; & quando moritur Dux certum est totam auctoritatem etiam ducalem esse in senatu. Quomodo etiam Magister generalis, est supra singulos religiosos, etiam priores, & prouinciales, tamen non est supra congregationem generalem, cum ei parere debeat, non imperare.

SECUNDA opinio est aliquorum Canonistarum, qui volunt Papam quidem esse supra Concilium, & à nemine iudicari posse inuitum, tamen posse ipsum sese subiicere Concilio, & dare illi supra se potestatem; & si hoc fecerit, acquiescere debere sententiæ Concilij, etiam si de ipsius depositione ageretur. ita docet Gloss. in can. Nos si incompetenter q. 7. & in can. in Synodo, d. 63.

ULTIMA sententia est ferè cõmunis, quòd videlicet Papa aded sit supra Concilium, vt non possit etiam se subiicere eius sententiæ, si propriè de sententia coactiua agatur. Haec sententia videtur esse omnium Scholasticorum veterum, **Alberti**, **B. Thomæ**, **B. Bonauenturæ**, **Richardi**, **Paludani** aliorum in 4. dist. 19. vbi de clauibus agitur, tamen si ex professo ipsi de hac re non disputarunt. Expressè autem hoc docent, **S. Antoninus** 3. p. tit. 22. cap. 10. §. 4. summæ historialæ & 2. p. tit. 3. cap. 11. summæ Theologicæ. **Ioannes de Turrecremata** lib. 2. ca. 93. & 104. summæ de Ecclesia, & in responsione ad Oratores Basileen. de summi Pontificis & Concilij generalis auctoritate. **Aluarius Pelagius** de planctu Ecclesiæ lib. 1. art. 6. **Dominicus Iacobatus** li. 10. de Conciliis, art. 7. in qua fusissimè quæstionem disputat, & soluit sexaginta tria argumenta aduersariorum. **Cardinalis Gaictanus** in tractatu de comparatione Papæ & Conciliorum, & in Apologia pro tractatu prædicto. **Albertus Pighius** li. 6. de hierarchia Ecclesiæ. **Franciscus Ferrariensis** in lib. 4. contra Gentes ca. 76. **Augustinus Ancona** in tractatu de potestate Ecclesiæ. & **Petrus de Monte** in libro de potestate Papæ, & Concilij. **Franciscus Turrianus** in tribus libris, quos de hac quæstione scripsit. & canonistæ ferè omnes in capit. Significasti, de electione, & can. Si Papa, dist. 40. **Ioannes Anton. Delphinus** lib. 2. de Ecclesia, capite ultimo. **Thomas Campegius** in tractatu de potestate Romani Pontificis, cap. 22. & sequentibus. **Nicolaus Sanderus** lib. 7. de visib. monarchia, vbi agit de Concilio Constantiensi

pag. 540.

CAPVT

CAPVT XV.

Summum Pontificem caput esse totius Ecclesie.

HAM verò, vt rei veritas declaretur, adferemus ac demōstrabimus aliquot propositiones, quarum hæc sit PRIMA. *Romanus Pontifex est pastor, & caput, non solum omnium Ecclesiarum particularium, sed etiam totius vniuersalis Ecclesie simul congregatæ, à Christo immediatè constitutus.* Hæc est contra primum fundamentum aduersariorum, quæ tamen si probata est fufissimè in libris de Pontifice, tamen etiam hoc loco breuiter probanda est.

Igitur probatur PRIMO ex Scriptura. Petrus est fundamentum Ecclesie, à Christo positum, iuxta illud: *Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*, Matthæi 16. Proinde caput, ac pastor; nam quod est in domo fundamentum, est in corpore caput, & in grege pastor. Vt enim fundamentum non pendet à domo, sed domus à fundamento, ita etiam caput non pendet à corpore, sed corpus à capite, & pastor nō pendet à grege, sed grex à pastore. Quod autem per Ecclesiam eo loco intelligatur Ecclesia vniuersalis, etiam congregata, vt est generale Concilium, probatur ex cap. Matth. 18. vbi de eadem sua Ecclesia Christus dicit: *Si eos non audierit, dic Ecclesia.* Quo loco per Ecclesiam intelligunt aduersarij generale Concilium.

Præterea Ecclesia congregata, siue Concilium propriissimè est Ecclesia Christi, vt etiam aduersarij concedunt; nam Ecclesia est congregatio fidelium, ergo quò magis fideles sunt congregati & vniti, eò magis propriè sunt Ecclesia; at stultum est, cum aliquid de alio absolutè pronuncietur, excipere id, quod propriissimè per illud significatur: ergo cum Christus dicit: *Super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*, stultè excipitur Ecclesia vniuersalis congregata, cum ea propriissimè sit Ecclesia.

Denique, Ecclesia Christi semper est congregata formaliter, quia est vnum regnum, vna familia, vnus grex, licet di-

Spersa videatur quantum ad locum: igitur si Pontifex est pastor, & caput Ecclesiae, non certè dispersa, quæ nulla est, sed congregata Ecclesiae est pastor, & caput. Idem habetur et illo Ioann. ultimo: *Pasce oues meas*. Nam etsi aduersarij dicunt, Dominum dixisse: *Pasce oues meas*, non Ecclesiam meam, tamen Ecclesia in oratione de Pontifice explicat: *Deus omnium fidelium pastor, & rector, qui famulum tuum N. Ecclesia tua praesse voluisti*. Et praeterea, vel Ecclesia congregata, siue Concilium generale pertinet ad oues Christi vel nō; si pertinet, ergo Ecclesiae congregatae, & Concilij generalis pastor est Petrus; si non pertinet, ergo Christiani per congregationem desinunt esse oues Christi, quod est absurdissimum.

SECUNDO probatur ex Conciliis; nam Concilium CHALCEDONENSE in epist. ad Leonem disertis verbis fatetur, S. Leonem caput fuisse totius illius Concilij, quod fuit omnium maximum, & in quo tota Ecclesia congregata conspiciebatur: *Quibus, inquit, tu quidem et caput praeras*. Item Concilium LUGDVNENSE, ut habetur capitulum Vbi periculum, de electione in Sexto, vocat Pontificem rectorem vniuersalis Ecclesiae, non igitur solum particularem Ecclesiarum est rector. Similiter in Concilio FLORENTINO definitum est, Pontificem esse totius Ecclesiae caput, & accepisse à Domino plenissimam potestatem vniuersalem Ecclesiam regendi. Concilium CONSTANTIENSE sess. 15. damnauit haeresim Ioannis Huis dicentis, nō esse Papam caput Ecclesiae.

Probatur TERTIO rationibus. PRIMO, Papa est vnum caput, ergo vnius corporis caput. at Ecclesiae particularis seorsim sumptae non sunt vnum corpus, ergo Papa est caput Ecclesiae vniuersalis. SECUNDO, Ecclesia vniuersalis est vnum corpus visibile, ergo habere debet vnum caput visibile, alioquin videbitur monstrum. at nō est fingere alium quam Papam, ergo Papa caput est totius Ecclesiae simul. TERTIO, Papa est immediatus vicarius Christi, ut habetur in Concilio Lugdunensi & Florentino citatis, necnon in Concilio Constantiensi sessio. 8. vbi damnatur haeresis VViclefi dicentis, Papam non esse immediatum Christi vicarium: neque illi aduersarij negant; ergo praestitit iis omnibus loco Christi qui

quibus Christus ipse inuisibiliter præest, & quibus etiam præesset visibiliter, si visibiliter adesset: Christus autem præest, & præesset visibiliter, si adesset visibiliter, non solum Ecclesiis particularibus, sed etiam toti Ecclesiæ vniuersali, & generalibus Conciliis; igitur etiam Papa præest Ecclesiæ vniuersali.

CAPVT XVI.

Non esse in Concilio summam potestatem.

SIT iam altera propositio. *Summa potestas Ecclesiastica non est in Ecclesia, vel Concilio, remoto Papa, aut formaliter, aut suppletiuè.*

Hæc est contra alterum fundamentum aduersariorum, & quidem non esse formaliter in Ecclesia, vel in Concilio summam potestatem, qualis est in Papa, ex Scripturis apertè colligitur. Nam secundum Scripturas Ecclesia nõ est Democrazia, vel Aristocrazia, sed Monarchia, siue regnũ Christi, iuxta illud Psal. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Syon montem sanctum eius.* Et Luc. 1. *Regni eius non erit finis.* Et Ioan. 18. non dixit Christus cùm interrogaretur: *Ergo Rex es tu?* non sum Rex, aut regnum meum non est in hoc mundo, sed ait: *Regnum meum non est ex hoc mundo,* id est, est quidem in hoc mundo, sed non est tale regnum, quale tu putas, quale est Herodis, & similia Regum. Denique, Scriptura passim vocat Christum Regem, & Ecclesiã regnum eius, ex quo sequitur, vt ab vno regi debeat, non à multis ipsa Ecclesia, quemadmodum gubernantur omnia regna.

Quod autem non sit suppletiuè hæc auctoritas in Ecclesia, ostenditur hac ratione. Non habet Ecclesia hanc auctoritatem à seipsa, nec ab alio; igitur nullo modo habet. Quod à seipsa non habeat, manifestè probat discrimen, quod est inter regnum Christi, & regna cetera; non enim est Ecclesia tale regnum, qualia sunt regna huius mundi, in quibus summa potestas est in Rege, sed à populo profecta, & deriuata, & proinde radicaliter, & suppletiuè eadem potestas est in regno. Nam in regno Christi summa potestas est in Christo, & non deriuata vilo modo à populo; in regnis enim hominũ,

potest.

potestas Regis est à populo, quia populus facit Regem, quod alioqui esset homo priuatus, sicut ceteri; omnes enim homines naturaliter sunt liberi, & æquales, nec posset vnus ceteris imperare, nisi illi se ei subiicerent, & super se potestatem ei concederent.

At Christus est Deus & homo, & quatenus Deus, est naturaliter Dominus, & Rex omnium creaturarum, quatenus homo, habet a Deo omnem potestatem, nec ipse ab Ecclesia factus est Rex, sed ipse potius fecit Ecclesiam esse suum regnum. Apocalyp. 5. *Fecisti nos Deo nostro regnum.* hinc est quod in Scriptura, regnum Christi, quod est Ecclesia, ne pareretur tale, qualia sunt cetera, comparatur etiam familiae Matth. 24. *Quis est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.* Et Hebr. 3. Moyses erat fidelis in tota domo Dei tanquam seruus, Christus autem est fidelis in tota domo sua tanquam Dominus. Constat enim patrem familias non habere à familia vllam auctoritatem sed ex se; quia non ipse à familia constituitur pater, sed ipse facit sibi familiam gignendo filios, emendo seruos. Vnde pater familias, etiam si pessimus sit, nunquam potest à familia iudicari, vel expelli, sicut potest Rex, quando degenerat in tyrannum. Comparatur etiam ouili, Ioann. 10. item cornu, & sponsæ, Ephes. 4. & 5. vt intelligamus, quod sicut non recipit auctoritatem pastor ab ouibus, nec caput à corpore, nec vir ab vxore, ita neque Christus ab Ecclesia.

Ex his habemus Ecclesiam ex se nullam habere auctoritatem, sed omnem esse in Christo, & iis, quibus Christus eam communicauit. Quod autem non habeat ab alio, nimirum à Christo probatur. nam Christus legitur quidem dedisse Petro clauas regni cœlorum Matth. 16. & eundem præcisse ouili suo Ioannis ultimo, dedit etiam Apostolis ceteram potestatem prædicandi, baptizandi, peccata dimittendi, & alia quædam faciendi, quæ ad munus Episcopale spectant, sed hanc potestatem Christus singulis dedit, ita vt potuerit quisque eorum illa omnia exercere sine congregatione aliorum, vt notum est: at quod ipsi Ecclesiæ, id est, fidelium vniuersitati in se, id est, ratione suæ totalitatis aliquid potestatis tribuerit, nusquam legitur: immò è contrario legitur, præcipi populis, vt obediant, & subiaceant pastoribus suis.

fuis, Hebr. 13. & alibi. Quod si Ecclesiæ vniuersitati non est data vlla auctoritas, ergo neque Concilio generali, quatenus Ecclesiam vniuersalem repræsentat, ergo in Concilio non est auctoritas summa, siue Papalis, sed tantum Episcopalis, seu Archiepiscopalis, prout sunt personæ, quæ ibi conueniunt. siquidem summa seu Papalis auctoritas non ponitur in Concilio ab aduersariis, nisi quatenus Concilium gerit vicem Ecclesiæ vniuersæ. Si ergo Ecclesia vniuersa, secluso Papa, non habet Papalem auctoritatem, ergo multo minus Concilium habet.

Probatur SECUNDO; nam si Concilium generale sine persona Papæ haberet Papalem auctoritatem formaliter, vel suppletiuè, non indigeret confirmatione Papæ. Id autem est falsum. Constat enim omnia generalia Concilia Catholica confirmationem petiisse.

TERTIO, Concilium sine Papa potest errare etiam in fidei decretis, vt patet in Concilio Sirmiensi, cui subscripsit Hosius, item Mediolanensi, Ariminensi, Ephesino secundo, Constantinopolitano, sub Iustiniano II. Constantinopolitano sub Leone Isauro, & alio sub Constantino Copronymo. At Concilium cum Papa non potest errare: ergo non potest sine Papa omnia illa, quæ potest cum Papa. NEQUE potest responderi, errasse illa Concilia, quod non fuerint legitima; nam plerisque nihil defuit, nisi Pontificis assensus, immò Ephesinum II. fuit omnino simile Basileensi; vtrumque enim fuit indictum à Pontifice, in vtroque adfuit Legatus Pontificis circa initium, ab vtroque recessit paulò post Legatus Pontificis, in vtroque fuit Pontifex excommunicatus, quæ omnia de Basileensi patent ex gestis eius ab Ænea Syluio descriptis. De Ephesino autem patet ex epistola Leonis 12. 13. 15. 21. 22. & ex Concilio Chalcedonensi act. 3. & nihilominus errasse Concilium Ephesinum aduersarij negare non possunt.

QUARTO, si in Ecclesia esset summa potestas principaliter, in Papa instrumentaliter, vt in ministro Ecclesiæ, vt ipsi dicunt, sequeretur Papam non esse immediatum Christi vicarium, sed mediatum; immediatè enim vicaria Christi esset Ecclesia, Papa autem esset immediatus vicarius Ecclesiæ, quod

quod est expressè contra Concilium Constantiense scilicet
vbi damnatur hæresis VViclefi dicentis, non esse Pontifi-
cem immediatum Christi vicarium.

CAPVT XVII.

*Summum Pontificem absolutè esse supra
Concilium.*

TERTIA propositio. *Summus Pontifex simpliciter & absolutè est supra Ecclesiam vniuersam, & supra Concilium generale, ita vt nullus in terris supra se iudicium agnoscat.* Hæc etiam est fere fide, & probatur PRIMO ex duabus præcedentibus; nam Papa est caput Ecclesiæ vniuersæ etiam simul congregatæ, Ecclesia vniuersa, etiam simul congregata non habet vllam potestatem ratione suæ totalitatis; sequitur Papam supra Concilium esse, & supra Ecclesiam; non contrà.

SECUNDO probatur ratione, in Scripturis fundata, cum omnia nomina, quæ in Scripturis tribuuntur Christo, constat eum esse supra Ecclesiam, eadem omnia tribuuntur Pontifici; ac primum, Christus est paterfamilias in Ecclesia sua, quæ est Ecclesia, Pontifex in eadem est summus œconomus, id est, paterfamilias loco Christi, Luc. 12. *Quis est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, &c.* Hic enim per dispensatorem siue œconomum, vt Græcè habetur, intelligunt Episcopum Ambrosius in hunc locum, & Hilarius, & Hieronymus in cap. 24. Mat. vbi similis habetur sententia. Et quamuis Patres non quantur expressè de Episcopo Romano, tamen sine dubio sententia Scripturæ illa est; vt Episcopi particulares summi œconomi in suis Ecclesiis, ita esse Episcopum Romanum in Ecclesia vniuersa. Vnde AMBROSIVS in illud Timoth. 3. *Vt scias quomodo te oporteat conuersari in domo Dei, &c. Domus Dei, inquit, Ecclesia dicitur, cuius homo rector est Damasus.* Et Chrysostomus lib. 2. de sacerdotibus circa initium, hunc ipsum locum: *Quis est fidelis seruum,* de Petro exponit.

Quo

Quod autem œconomus summus sit supra familiam, & ab ea iudicari, ac puniri non possit, patet ex hoc eodem loco; Dominus enim ait: *Quem constituit Dominus super familiam suam.* Et ibidem: *Quod si dixerit seruus ille in corde suo, moram facit Dominus meus venire, & ceperit percutere seruos, & ancillas, edere, & bibere, & inebriari, Veniet Dominus serui illius in die, qua non sperat, & diuidet eum, partemq; eius cum infidelibus ponet.* Vbi vides, Dominum seruare suo iudicio seruum illum, & non committere iudicio familiæ. Idem etiam docet vsus omnium familiarum; nulla enim familia est in qua liceat inferioribus famulis etiam simul congregatis punire, vel expellere œconomum, etiam si pessimus sit, id enim ad solum Dominum totius familiæ pertinet.

ALTERVM nomen Christi est PASTOR, Ioann. 10. *Ego sum pastor bonus, &c.* Idem communicat Petro Ioannis ult. *Pasce oues meas.* Constat autem pastorem ita præesse ouibus, ut nullo modo ab eis iudicari possit.

TERTIVM est, CAPVT corporis Ecclesiæ, Ephes. 4. idem communicat Petro, ut habemus in Concilio Chalcedonensi act. 3. ubi legati sententiam pronunciant in Dioscorum, & in epistola Concilij ad Leonem. Porro caput à membris regi, & non ea potius regere, contra naturam est, sicut etiam est contra naturam, quod membra sibi caput præcidant, cum fortè grauius agrotat.

QUARTVM est, VIR, seu sponsus, Ephes. 5. *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiã, & tradidit se ipsum pro, &c.* Idem conuenit Petro; nam in Concilio generali Lugdunensi, ut habetur cap. Vbi periculũ, de electione, in Sexto, loquens Concilium de electione Romani Pontificis: *Acceleret, inquit, & utilis & pernecessaria totius mundi prouisio, idoneo celeriter eidem Ecclesiæ sponso dato.* Est autè contra Apostolum Ephes. 5. & contra naturæ ordinem, ut sponsa præsit sponso, & non potius subsit.

Probatur SECUNDO ex verbis expressis Conciliorum, & Pontificum. cum enim, controuersia ista sit de potestate Conciliorum, & Pontificum, si inter se Concilia & Pontifices conueniunt, quid opus est, ut nos litigemus? PRIMVM ergo exstat Concilium Sinuessanum sub Marcellino, in cuius fine
legi.

legimus: *Prima sedes à nemine iudicabitur.* Paulò pòst exstitit Concilium Romanum sub Syluestro, in cuius ultimo canone similiter legimus: *Nemo iudicabit primam sedem.*

PRAETEREA ex Concilio Chalcedonensi colligitur Pontificem esse maiorem Concilio; nam act. 3. recitantes multæ epistolæ scriptæ ex variis locis ad Concilium, quæ omnes ita incipiunt: *Sanctissimo & beatissimo Vniuersali Patriarcha magna Romæ Leoni, & sancto Vniuersali Concilio congregato in Chalcedonensi ciuitate, &c.* Nemo autem in toto Concilio fuit, qui reclamaret, ac dixerit, non debere anteponi Pontificem toti Concilio. Immo in fine illius actionis exstat epistola Concilij ad eundem Leonem, in qua eum, & caput, & patrem suum agnoscunt. Præterea in eadem actione damnatus est Dioscorus cum tota Synodo Ephesina II. tum ob alias causas, tum præcipuè quia iudicare & damnare ausus fuerat Romanum Pontificem Leonem. Vnde enim Nicolaus I. ait in epistola ad Michaëlem, non tam ob hæresim damnatus est Dioscorus, quàm ob horrendam presumptionem, qua in summum Pontificem sententiam dicitur edictare ausus fuerat. Vbi notandum, quod si Dioscorus, qui erat Patriarcha Alexandrinus, id est, primus post Romanum, cum generali Concilio non potuit iure iudicare Romanum Pontificem, certè sequitur euidenter, Concilium non esse supra Pontificem. Cur enim non potuit Pontificem iudicare, si erat supra ipsum, immò eius iudex, vt aduersarij volunt?

ITEM Concilium Romanum V. sub Symmacho receptum & approbavit tanquam sua decreta, librum Ennodij Diaconi, in quo sic legimus: *Aliorum hominum causas Deus vult per homines terminari: Sedis istius præfulem suo sine quaestione reseruat arbitrio, vult Petri Apostoli successoris celo tantum debere innocentiam.* In VIII. Synodo generali act. 7. legimus, Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum præsulibus iudicasse, de eo verò neminemquam iudicasse; intellige, legitimè, ita vt fuerit receptum ab Ecclesia eiusmodi iudicium. Scribunt Platina in vita Leonis III. & Paulus Æmilius lib. 3. historiæ Francorum, cum Carolus Magnus Romam venisset ad cognoscendam causam Leonis Pontificis, cui multa crimina obiecta fuerant, &

simil

simul conuenisset ingens Concilium Episcoporum, omnes Episcopos vna voce clamasse, non licere vlli hominum iudicare summum Pontificem, tum verò Carolum destitisse à munere illo iudicandi, & Leonem iuramento seipsum purgasse.

Præterea Concilium Lateranense sub Alexandro III. vti habetur cap. Licet, extra de electione: *In Romana Ecclesia, inquit, aliquid specialiter constituitur, quia non poterit ad superiorem haberi recursus.* Vbi Concilium docet, maiori cautela debere eligi Romanum Pontificem, quàm alios Episcopos, quia si eligatur malus Episcopus, potest ille corrigi, & deponi per Romanum Pontificem; si autem eligatur malus Pontifex summus, non est remedium vllum, non enim habet superiorem, à quo deponi possit. I T E M in Constantiense Concilio edita est Bulla Martini V. ipso approbante Concilio, in qua iubentur suspecti de hæresi interrogari, an non credant Romanum Pontificem habere in Ecclesia Dei supremam potestatem. at certè suprema est, qua nulla est maior, & cui nulla æqualis.

D E N I Q U E Lateranense vltimum sub Leone X. sess. II. disertè & ex professo docuit, Pontificem esse supra omnia Concilia, & reprobauit contrarium decretum, editum in Concilio Basileensi: *Solum, inquit, Romanum Pontificem, tãquam super omnia Concilia auctoritatem habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissoluendorum plenum ius, & potestatem habere, nedum ex sacra Scriptura testimonio, dictis sanctorum Patrum ac aliorum Romanorum Pontificum, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione, manifestè constat.*

Ad hunc locum nihil potest responderi, nisi, vel non fuisse Concilium generale, vel non fuisse ab Ecclesia receptum, vel non definiuisse hoc, tanquam de fide. Sed non fuisse generale, vix dici potest; nam etsi fuerunt Episcopi paucissimi, nam ad centum non peruenerunt; tamen Concilium omnibus patebat, & omnes vocati fuerant, & in eo summus Pontifex verus, & indubitatus præsidebat. *Quod autem non fuerit receptum, saltem ab omnibus, parùm refert;* nam decreta Conciliorum non indigent approbatione populi, cum ab eo non accipiant auctoritatem. Verum est quidem, decreta de mo-

ribus, si non recipiantur, & Pontifex conuiueat, tandem consuetudine abrogari: sed hoc non accidit ex eo quod indigeant populi approbatione, sed quia decreta mutabilia sunt; & cum Pontifex videt longo tempore ea non seruari, tacet, censetur ipse abrogare. At decreta de fide immutabilia sunt, nec possunt villo modo abrogari, posteaquam semel statuta sunt; tale autem est hoc, de quo agimus. Quod verum Concilium hoc rem istam non definierit, proprie, vt dictum fide Catholica tenendum, dubium est, & ideo non sunt proprie hæretici, qui contrarium sentiunt, sed à remota magna excusari non possunt.

Accedant iam TERTIO Pontifices. LEO epist. 84. ad Anastasium, in fine: *Magna, inquit, Dei dispositione prouisa est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia. Et rursum quidam in maioribus Urbibus constituti, sedentiam susciperent ampliore, per quos, ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesie cura conflueret, et nihil vniuersale à suo capite dissideret.* Iam si cura vniuersalis Ecclesie ad Petrum pertinet, certè etiam Concilij, quod vniuersalis Ecclesie vicem gerit.

GELASIVS in epistola ad Episcopos Dardaniæ: *Catholica, inquit, per mundum nouit Ecclesia, quod sacrosancta Romana sedes fas de omnibus habeat iudicandi, nec cuiquam licet eius iudicare iudicio.*

NICOLAUS I. in epistola ad Michaëlem, idem repetit. *Patet, inquit, profectò sedis Apostolica, cuius auctoritate maior non est, iudicium, à nemine fore retractandum.*

GREGORIUS lib. 9. epist. 39. ad Theotistam patriciam. *Si, inquit, B. Petrus, cum à fidelibus culparetur, auctoritatem quam in sanctam Ecclesiam acceperat, attendisset, responderi poterat, et Pastorem suum oues reprehendere non auderent, sed si in querela fidelium aliquid de sua potestate diceret, doctor mansuetudinis non fuisset; humili ergo eos ratione placauit.*

PASCHALIS Papa, vt habetur cap. Significasti, extra de electione: *Atunt, inquit, in Concilijs statutum non inueniri, quasi Romana Ecclesia legem Concilia vlla prefixerint, cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesie auctoritatem facta*

facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis, Romani Pontificis patenter excipiat auctoritas.

INNOCENTIVS III. serm. 2. de consecratione Pontificis: *In tantum, inquit, mihi fides necessaria est, ut cum de ceteris peccatis Deum iudicem habeam, propter solum peccatū, quod in fide committitur, posse ab Ecclesia iudicari.*

BONIFACIVS VIII. in extrauaganti, Viam sanctam, titulo de maiori tate, & obedientia: *Si deniat, inquit, terrena potestas, iudicabitur à potestate spirituali. Si deniat spiritualis, minor à maiori. Si vero suprema, à Deo solo, non ab homine poterit iudicari.* Accedat testimonium S. BONIFACII Episcopi Moguntini, qui etiam si summus Pontifex nō fuerit, fuit tamen summæ auctoritatis. Is ergo, ut habetur dist. 40. can. Si Papa: *Cunctos, inquit, iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide denius.*

Probatur QVARTO ex appellationibus à Concilio ad Papam. sine controuersia enim semper à minore ad maiorem appellatur. appellari autem à Concilio ad Papam, non contra, perspicuum est, ex Gelasio in epistola ad Episcopos Dardaniæ: *Ad sedem, inquit, Apostolicam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus.*

Et ne putemus eum loqui de appellatione ab aliquo Episcopo, non à Concilio: subdit, sæpe Romanos Pontifices soluisse eos, quos iniquè Concilia ligauerant. cuius rei exstant exempla clarissima. Nam ATHANASIVS Episcopus Alexandrinus, & Paulus Episcopus Constantinopolitanus à Concilio depositi, ad Iulium Papam appellauerunt, & ab eo in suas sedes restituti sunt, ut auctor est Sozomenus lib. 3. hist. cap. 7. similiter FLAVIANVS Episcopus Constantinopolitanus appellauit à Concilio Ephesino II. generali, ad Leonem Papam, ut testatur LEO epist. 25. ad Theodosium Augustum. Item THEODORETVS Episcopus Cyri appellauit à Concilio eodem Ephesino II. ad eundem Leonem, ut patet ex Liberato in Breuiario cap. 12. & ex ipsa epistola Theodoretī, quæ exstat ad finem operum Leonis. Denique Ioannes CHRYSOSTOMVS à Concilio depositus, appellauit ad Innocentium Papam, ut testatur Gelasius, ut supra, & idem colligitur ex epistolis Chrysostomi ad Innocentium.

Probatur QUINTO, ex approbatione & reprobatione Conciliorum; nam omnia reuocantur tandem ad examen Romani Pontificis, & quæ ille probat recipiuntur, quæ improbat reiciuntur, ut restatur Gelasius in eadem epistola ad Episcopos Dardaniæ. & quidem quod ad petitionem Conciliorum approbauerit Pontifex multa Concilia, patet ex gestis ipsis Conciliorum, præcipuè Primi, II. III. IV. & VI.

Quod autem Pontifices aliquando Conciliorum decreta reprobauerint, quod est apertum signum superioritatis ex Basilio patet, qui in epistola ad Athanasium, quæ est 34. scribit, videri sibi bonum, ut rogetur Romanus Episcopus, ut mittat aliquos in Græciam, qui eius nomine irritent Concilium Ariminense. Ipse etiam Damasus in epistola ad Episcopos Illyrij reprobat Concilium illud. Similiter Leo in epist. 55. ad Pulcheriam: *Consensiones, inquit, Episcoporum canonum apud Niceam conditorum regulis repugnantes, irritum mittimus, & per auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* B. Gregorius lib. 4. epist. 34. *Cuncta, inquit, acta illius Synodi, sede contradicente Apostolica soluta sunt.*

CAPVT XVIII.

Pontificem non posse subiicere seipsum sententia coactiuæ Conciliorum.

QUARTA propositio. *Summus Pontifex non potest committere, neq; Concilio, neq; vlli homini supra se iudicium coactiuum, sed tantum discretiuum.* NOTA, in iudicio perfecto duo quædam reperiri. PRIMO, potestatem discutiendi causam, & discernendi ac iudicandi quid agendum sit. SECUNDO, potestatem cogendi eum, qui cecidit causa, ad obtemperandum sententiæ contra se latæ. Vtrumque inuenitur in iudice propriè dicto, qualis est princeps, vel prætor à principe constitutus. Primum autem solum reperitur in arbitris, quorum sententiæ etiam hi tenentur homines stare ex iure naturæ, quia tene-

tenemur seruate promissa; non tamen ex vi sententiæ, quia non possunt arbitri cogere.

Iam ergo summus Pontifex non potest iudicem propriè dictum supra se constituere, sed tantum quodammodo arbitros, quorum sententiæ si nõ obtemperauerit, faciet quod non debet, non autem quod non potest.

Prima pars probatur. PRIMO, quia potestas Papæ super omnes, est de iure diuino, vt patet. at nõ potest Papa dispensare in iure diuino. SECUNDO, quia nõ potest inferior committere alicui iudicium reseruatam superiori. Non enim potest Episcopus committere suo pœnitentiario, vt absoluat in casibus reseruatæ Papæ; at iudiciũ in causa Pontificis est reseruatam Deo, vt supra docuimus. TERTIO, quia sequeretur Papam esse superiorem, & non superiorem, respectu eiusdem, quæ est implicatio contradictionis. id autem sequi, hac ratione ostenditur. Summus Pontifex, cum se ac suam causam iudicio alicuius committit, non desinit esse Papa, ergo nec desinit esse superior quocunq; Christiano; at nihilominus non est superior, sed inferior, si cogi potest; erit igitur simul superior, & non superior.

SECUNDA pars patet ex SIXTO III. Leone III. Symmacho, Leone IV. & aliis, qui cum accusarentur, causas suas in Concilio Episcoporum discuti voluerunt, vt patet ex can. Mandastis, & can. Auditum, 2. quæst. 5. & ex Concilio IV. sub Symmacho; quos tamen Episcopi iudicare ausi nõ sunt. Vnde in Concilio IV. sub Symmacho, omnes Episcopi cum subscribunt, affirmant, se totum iudicium Deo relinquere.

CAPVT XIX.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

SVPEREST argumenta soluere. Ac primùm Hermannus lib. 3. cap. 12. Prolegomenorum, obiicit aliquot exempla veterum. SECUNDO argumenta quædam ex Gersone. TERTIO aliud quoddam ex Concilio Basileensi.

PRIMUM exemplum est Marcellini, qui in Concilio Sinuesiano ab Episcopis damnatus, & depositus fuit. Respon-

deo PRIMO, Marcellinum fuisse accusatum de actu infidelitatis, in quo casu potest Concilium discutere causam Pontificis, & si inueniat, reuera esse infidelem, potest declarare eum esse extra Ecclesiam, & sic damnare. SECUNDO dico Episcopos quidem damnasse Marcellinum, sed postea quia ipse primus se ipse damnauerat, id est, abdicauerat se pontificatu; nam antea saepe clamauerant: *Prima sedes à nemine iudicabitur, tu reus, tu iudex, noli à nobis iudicari, &c.* Vnde Nicolaum I. in epistola ad Michaëlem.

SECUNDUM exemplum est Milthiadis Papæ, post cuius sententiam iudicauit eandem causam Episcopus Arelatensis, ut testatur Augustinus in epist. 162. ad Glorium & Eleutium, ubi etiam addit AUGUSTINVS: *Ecce, inquit, putemus illi Episcopos, qui Romæ iudicauerunt, non bonos iudices fuisse. Restabat adhuc plenarium Ecclesie vniuersæ Concilium, si etiam cum ipsis iudicibus causa posset agitari. Ut si male iudicasse conuicti essent, eorum sententia soluerentur.*

RESPONDEO ad illud de Episcopo Arelatensi ex eodem Augustino ibidem, eam causam iterum iudicaram fuisse non quia oporteret, sed quia voluit Imperator acquiescere Donatistis petentibus aliud iudicium, si fortè in duobus iudiciis condemnati sanarentur. AD illud de generali Concilio dico, Augustinum non conferre Papam sine Concilio, cum Concilio sine Papa, ut nos modò conferimus, sed conferre Concilium particulare, cui præsit Papa, cum Concilio generali, cui etiam præsit Papa. Potest autem sine dubio causa iudicata à Pontifice in Concilio particulari, iterum ab eodem iudicari in Concilio generali, præsertim in quaestione facti, quæ pendet ex informationibus, & in qua errare potest Ecclesia, qualis erat quaestio, de qua tunc agebatur, immò etiam ordinariè, in dicto Concilio generali, olim fiebant Concilia particularia prius in singulis prouinciis, & etiam Romæ, & deinde res definitæ in illis Conciliis particularibus iterum tractabantur in Concilio generali, & tum dabatur vltima, & definitiua sententia à Pontifice, Concilio assentiente.

TERTIUM est Liberij, quem Imperator deposuit, & postea restituit in suam sedem, iubens, ut simul cum Felice Romæ Ecclesiam regeret, quod idem iussit Concilium Syrmie
se lit

se literis datis ad Felicem, vt refert Sozomenus lib. 4. cap. 14. RESPONDEO, Imperatorem Arianum id fecisse iniuste & tyrannicè, quomodo etiam Nero Petrum & Paulum interfecit. Concilium autem Syrmiese non iussit, sed tantum literas exhortatorias misit ad Felicem, vt pateretur secum simul sedere Liberium. Adde, quod Concilium illud precipue Arianorum fuit, & nullius momenti.

QUARTVM est S. Leonis, cuius epistolam in Concilio Chalcedonensi multi Episcopi examinarunt, vt refert Eua- grius lib. 2. cap. 18. & ipse etiam Leo epist. 63. gloriatur episto- lam suam à Concilio approbatam fuisse. RESPONDEO, hinc non sequi Concilium esse supra Papam; nam Leo epistolam suam miserat ad Concilium, non vt continentem vltimam, & definitiuam sententiam, sed vt instructionem tantum, qua ad- iuti Episcopi melius iudicarent. Posteaquam autem omnes cõsenserunt epistolæ Leonis, tum demum edita est definitio vltima nomine Pontificis, & Concilij. Hæc de exemplis.

SECUNDO, proponit argumenta Gersonis, ac primum est illud Matth. 18. dicitur: *Si peccauerit in te frater tuus, &c. dic Ecclesia.* Sed Papa est etiam frater noster, cum sit Chri- stianus, & dicere debeat, Pater noster qui es in cœlis; potest igitur Papa ad iudicium Ecclesiæ vocari, proinde ab Eccle- sia iudicari, ac puniri potest: non autem quidquam agit Ec- clesia, nisi per prælatos suos, igitur à prælatorum Concilio Papa iudicari potest.

RESPONDEO, nomine Ecclesiæ, vel intelligi Episcopum, vt exponit hoc loco Chrysostomus, & Innocentius III. capi- te Nouit, extra de iudiciis, & praxis Ecclesiæ demonstrat; quotidie enim Episcopo denunciantur ij, de quibus Domi- nus ait: *Dic Ecclesia;* vel certè fidelium cœtum cum suo ca- pite. Nam vt Cyprianus ait in epistola ad Florentinum, quæ est nona libri 4. *Ecclesia est plebs sacerdoti adunata, & pasto- ri suo grex adherens.* Quare in quocunq; Episcopatu defe- rendi sunt peccatores ad Ecclesiam, & Episcopum eius loci, sed si is Episcopus peccet, non potest deferri ad eam Ecclesiã, nisi debeat deferri ad seipsum, cum ipse sit caput eiusdem Ecclesiæ, sed deferendus est ad Ecclesiam aliquam altio- rem, cui præest Archiepiscopus, vel Patriarcha: si verò pec- cet Patriarcha, deferri non potest ad Ecclesiam suam, sed ad

maiores, id est, ad Romanam Ecclesiam, vel generale Concilium, cui summus Pontifex præsidet: quod si ipse summus Pontifex peccet, iudicio Dei reseruandus est; non enim de vlla Ecclesia, ad quam deferri posset, cum sine ipsa non ueniatur Ecclesia cum capite.

» SED iterum instant; Hæc verba, *dic Ecclesia*, dicta sunt
» Petro, ergo etiam Petrus, & eius successor debet deferre peccatores aliquando ad Ecclesiam, debet igitur agnoscere
» bunal Ecclesiæ quoddam suo maius.

RESPONDEO, quando hæc dicta sunt Petro, non factum est eum adhuc Pontificem, sed hominem priuatum, proinde illi dictum, quod iis conuenit, qui superiorem aliquem agnoscunt. Adde præterea, suo quodam modo posse Pontificem hoc præceptum implere; primùm enim debet eum, qui peccauit, corripere priuatim; deinde adhibere testes; postmodò dicere Ecclesiæ, id est, sibi ipsi, ut præsidi, & Ecclesiæ, cui ipse præest, id est, publicè eum excommunicare. Quomodo intellexit hunc locum B. Gregorius lib. 4. epist. 38. ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum.

» Argumentum SECUNDVM; Papa est membrum Ecclesiæ, ergo est minor suo toto, quod est Ecclesia, & potest, & debet amputari, si inficiat Ecclesiam, quia de iure naturæ est
» membra inficientia totum corpus abscindantur.

RESPONDEO ad primam consequentiam, vel accipiatur Ecclesia cum Papa, vel sine Papa, quâdo colligitur; ergo Papa ut membrum est minor Ecclesia, quæ est totum. Si accipiatur Ecclesia sine Papa, falsum est illam esse totum; non enim est totum, sed pars, & quidē maior, quàm caput magnitudine molis, minor autē magnitudine virtutis, siue auctoritatis, ut patet in quolibet corpore. Quod autem aduersarij dicunt, auctoritatem capitis manere in Ecclesia suppletiuam est refutatum antea. Si autem accipiatur Ecclesia cum Papa, tunc, ut aliàs diximus, maior est auctoritas Ecclesiæ extensiuè, quàm Papæ solius, intensiuè autem æqualis. Sicut ens ut comprehendit Deum & creaturas, non est maius bonum, quàm sit solus Deus intensiuè, tamen extensiuè est maius, quia sunt plura bona; sicut etiam Christus ut homo est caput homogeneum Ecclesiæ, & proinde pars eius, & tamen non est maior Ecclesia tota, quàm Christus solus.

AT CON-

AT CONTRA instant; Semper potentia agendi principalis est in toto, quàm in partibus, quæ sunt instrumenta totius; principalis enim dicitur homo videre, quàm oculus, quare cum Ecclesia incluso etiam Papa, sit quoddam totum, & Papa sit pars quædam, & instrumentum huius totius, sequitur, principalis convenire ipsi Ecclesiæ summam potestatem Ecclesiasticam, quàm Papæ.

RESPONDEO, aliud esse iudicium de corpore Ecclesiæ, ac de corporibus naturalibus; nam in corporibus naturalibus virtus procedit ab essentia ad potètiās, ideo principalis dicitur totum agere, quàm vlla pars, seu potentia; at in corpore Ecclesiæ virtus non procedit ab essentia ad potètiās, seu partes; sed ab extrinseco; Papa enim, qui est caput Ecclesiæ, non habet ab Ecclesia, sed à Deo auctoritatem, & ideo principale agens, nō est Ecclesia, sed Deus. SECUNDO dici potest, principale agens in quolibet corpore semper esse ipsum suppositum, quod sustētat & mouet omnia membra. Porro suppositum corporis Ecclesiæ est Christus. Vt enim cum dicimus, hoc est corpus Petri vel Pauli, illud Petri vel Pauli, sonat suppositum; ita cum dicimus, Ecclesia est corpus Christi, illud Christi sonat suppositum. Neq; obstat quod Christus sit etiā caput Ecclesiæ; nam Christus, vt influens in omnia membra, dicitur caput, vt autem sustentat & mouet omnia, dici potest suppositum, & hoc modo concedimus, Papam esse instrumentum corporis Ecclesiæ, & quoddam minus ipso toto, vt nimirum in toto Christum ipsum, vt suppositum, includimus.

Ad alteram consequentiam posset dici. PRIMO, de iure naturæ esse, vt abscindatur membra putrida, sed excepto capite. melius enim est habere caput putridum, quàm nullum. Sed hæc solutio parū valet; nam in corporibus naturalibus debet excipi caput, quia eo amputato, totum corpus moritur. At corpus Ecclesiæ non moritur moriente Papa; vnde etiam videmus in Respublicis temporalibus, si Rex degeneret in tyrannum, licet si caput Regni, tamen à populo deponi, & eligi aliū. Dico ergo SECUNDO, in corpore naturali & Rebus publicis temporalibus posse abscindi membra inficiētia totum corpus, quia ab ipso corpore pendent, & vim habent; at nō eadem ratio est corporis Ecclesiæ, cuius caput non à corpore, sed à Deo auctoritatem accepit, sicut etiam non licet

familiæ deponere summum œconomum, licet pessimum, quia non à familia, sed à Domino institutus est.

» AT, INQUIVNT; ergo sola Ecclesia sine remedio manet,
 » si habet malum Pontificem, & poterit Pontifex impunè o-
 » mnes vexare, & perdere, & nemo resistere poterit.

RESPONDEO, nō mirum, si manet Ecclesia sine remedio humano efficaci, quando quidem non nititur salus eius præcipuè humana industria, sed diuina protectione, cū eius Rex Deus sit. Itaq; etiam si Ecclesia non possit deponere Pontificem, tamē potest ac debet Domino supplicare; vt ipse remedium adhibeat: & certum est Deo fore curæ eius salutem, quæ talem Pontificem vel conuerteret, vel de medio toller, antequam Ecclesiam destruat. Nec tamen hinc sequitur, non licet resistere Pontifici Ecclesiam destruenti; licet enim eum seruata reuerētia admonere, & modestè corripere, repugnante etiam vi & armis, si Ecclesiam destruere velit. Ad resistendum enim, & vim vi repellendam, non requiritur vlla auctoritas. Vide de hac re Ioannem de Turrecremata, lib. 2. cap. 106.

TERTIUM argumentum Gersonis ab Hermanno relatum, sumitur ex Concilio Constantiensi. Concilium Constantiense sess. 4. definiuit, Concilium generale habere à Christo immediatam auctoritatem, cui omnes obedire tenentur, etiam si Papalis dignitatis existat. Vel hoc Conciliū est approbatum, vel non: si est approbatum, ergo verum est, & recipiendum, quod definiuit: si non, ergo perperam deposuit Ioannem XXIII. Gregorium XII. & Benedictum XIII. & elegit Martinum V. cui postea omnes alij Pontifices successerunt. ADDE, quòd Martinus V. Papa in vltima sessione confirmauit omnia decreta circa fidem huius Concilij Constantiensis: hoc autem decretum ad fidem pertinere videtur.

RESPONDEO dupliciter. PRIMO, Concilium Constantiense esse legitimum & approbatum, sed non pugnare cum illis, quæ diximus. Non enim definiuit absolutè, Concilia generalia habere à Christo potestatem supra Pontifices, sed tantum in casu, id est, tempore schismatis, quando nescitur, quis sit verus Papa; nam dubius Papa habetur pro nō Papa, & proinde habere super illum potestatem, non est habere potestatem in Papam. Ita Turrecremata, Campegius, & Sanderus locis notatis.

SECUNDO

SECUNDO, responderi potest, nō fuisse Concilium Constantiense, cū id asseruit, eiusmodi, vt quæstiones de fide definire posset; nam in primis non erat tunc generale Concilium, cū tantūm adesset tertia pars Ecclesiæ, id est, ij tantūm Prælati, qui obediebant Ioanni; nam qui obediebant Gregorio & Benedicto, repugnabant iis, quæ à Synodo fiebant. Deinde non aderat tunc certus Papa in Ecclesia, sine quo dubia de fide definiri non possunt; in Concilio autem nullus erat Papa. Ioannes enim XXIII. qui Concilium inchoauerat, iam inde recesserat, cū quarta sessio haberetur.

Neq; verum est, quod Martinus V. confirmauerit hoc decretum. Ipse enim disertè dixit, se confirmare tantūm ea decreta de fide, quæ facta erat conciliariter, id est, more aliorum Conciliorum, re diligenter examinata; constat autem hoc decretū sine vllō examine factum à Concilio Constantiensi. Itaq; Martinus cū confirmauit decreta de fide conciliariter conclusa, intelligebat tantūm de damnatione hæresum Wicleffi & Hufs.

Neq; sequitur, si Concilium in hoc errauit, errasse etiam in deponendo Gregorio XII. Ioanne XXIII. & Benedicto XIII. Nam etsi Concilium sine Papa non potest definire noua dogmata fidei, potest tamen iudicare tempore schismatis, quis sit verus Papa, & prouidere Ecclesiæ de vero Pastore, quando is nullus, aut dubius est, & hoc est quod rectè fecit Concilium Constantiense. ADDE, quòd Ioannes & Gregorius non inuiti depositi sunt; nam ipsi etiam spontè renunciarunt Papatui, vt patet ex actis Concilij Constantiensis sess. 12. & 14. Benedictus autem non cessit, sed post eius obitum Clemens VIII. successor ipsius cessit Martino V. quem omnis Ecclesia, vt verum Pontificem, venerabatur, id quod sufficit, vt Martinus esse posset verus Papa.

VLTIMO, adfert Hermānus Concilium Basileense, quod sess. 33. definiuit, fide Catholica esse credendum, Concilium esse supra Papam. Fuit aut̃ hoc Concilium indictum à Martino V. vt habetur sess. 1. & deinde ab Eugenio declaratum sess. 16. legitimè continuatum à sua inchoatione. Denique à Nicolao V. confirmatum cū actibus suis.

RESPONDEO; Conciliū Basileense legitimè inchoatum, sed illegitimè terminatum. Est autem mēdacium expressum

Her-

Hermanni, quod sit confirmatum à Nicolao V. cum acribus
 suis. Nicolaus enim, vt apparet ex Bulla eius, eidem Concilio
 annexa, solùm confirmauit ea, quæ egerat Concilium circa
 beneficia, & censuras Ecclesiasticas. Quæ autem definiunt
 Concilium Basileense de sua auctoritate supra Pontificem,
 nullus Pontifex probauit, sed reprobauit ex professo in pri-
 mis Eugenius Papa, vt patet ex Concilio Basileensi sess. 3.
 deinde Leo X. in Concilio Lateranensi ultimo, sess. 11. item
 Ecclesia tota, quæ Eugenium à Basileensibus depositum,
 semper habuit pro vero Pontifice; denique Basileenses ipsi
 & Papa Felix, quem ipsi creauerunt; nam Papa Felix tandem
 cessit Nicolao Eugenij successori, & Basileenses, qui Lausan-
 nam Concilium transtulerant, tandem sese Nicolao subie-
 cerunt, vt in eadem Bulla Nicolaus testatur. Multa alia ar-
 gumenta proponi & solui poterant, sed ea soluta sunt
 in libris de Pontifice. Vide etiam quæ dicemus
 de Concilio Basileensi, in libro proximè
 sequente, cap. 16.

LIBER